

સમસ્ત સમાજના સભ્યોના સહયોગથી પ્રગટ

સતિપર સીતમ

IV
19

પ્ર. વ. તાહરી છે અજન્મ ન્યારી કૃતી

મુલક અને પ્રકાશના, જુજ આપી છે સર્વે ગતી

—Muniraj—

નું કષ્ટ છેદક ભુપ, પાલનહાર જગદેશ્વર પતિ
મધુ પંચિ વહે આપ ચરા, મુજ પાપ કાપી શ્રીપતિ.

વિ. આર. મધુપંચિ.

20189

સમસ્ત સમાજના સભ્યોના સહયોગથી પ્રગટ

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૧૪૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સ્ત્રી પર સ્ત્રી

વિષય ૬-૩

નાદબિન્દુ

વિઠ્ઠલકૃત કાવ્યમાળા

સતિપર સેવન

સિંહની ઈસંગે શૈતાનનો સંહાર

—૦:૦:૦—

લેખક

વિઠ્ઠલદાસ રતનશી ગજજર

મધુપંખિ.

૬૦ બોમ્બે પોસ્ટ નં. ૧૦ ઘર નં. ૨૬/૩૦ પહેલે માળે

—:૦:—

મત ૧૦૦૦

સંવત્ ૧૯૭૮

માવણ શુકલપક્ષ પુર્ણિમા.

આવૃત્તિ પહેલી

તા. ૭-૮-૧૯૭૨

મૂલ્ય ફક્ત ૦-૮-૬

૬-૧૯

મહેસાણા
મહેસાણા
સંસ્કૃતી ગોપીચંદ્ર-સંગ્રહ
સંપાદકના બે બોલ

૧૦૧૪૭

મુક્ત બંધુઓ

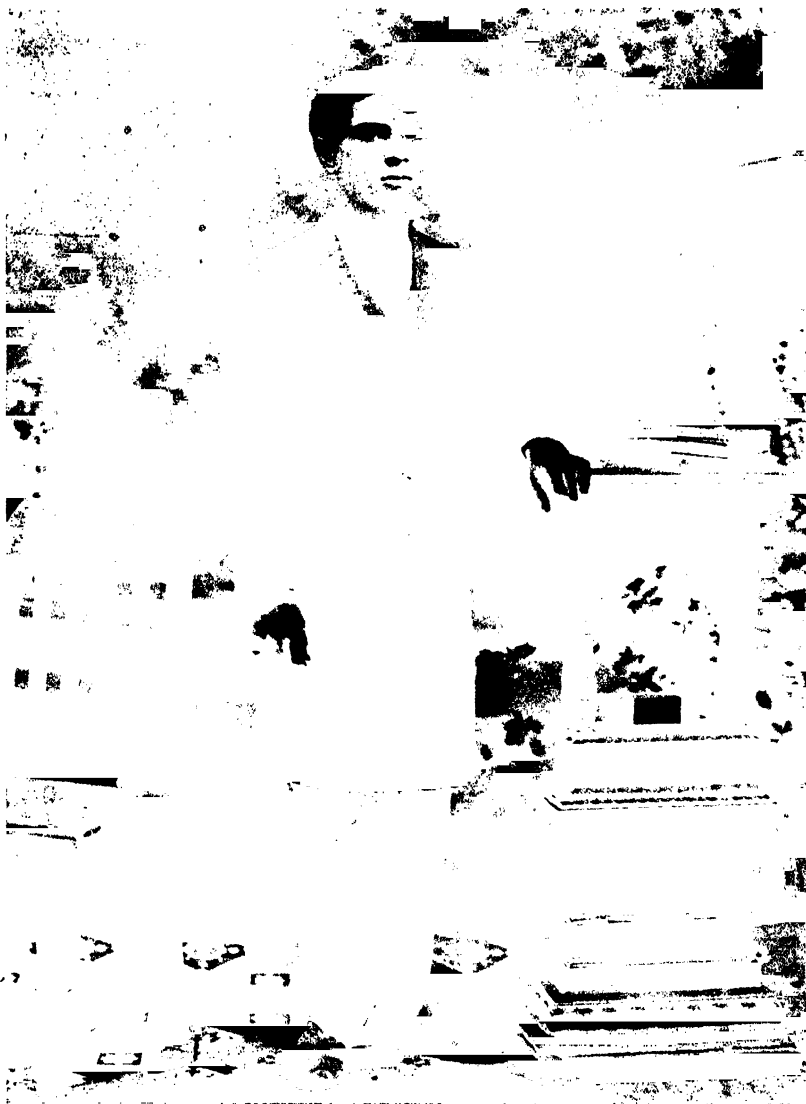
હું કોઈ કવિ યા મહાન લેખક હોવાનો દાવો યાચતો નથી. પણ મહારી અલ્પબુદ્ધિનુસારે, ઘણા સમયથી મહારી હૃદય ભૂમીમાં ઉછળતા તરંગોએ, આ હરિગીતમય વારતા, અને છુટક ગઝલો ગુંથી; વાંચક બંધુઓના કરકમળમાં અર્પણ કરવા હું ભાગ્યશાળી થાઉં છું.

જે માંહે, કળીયુગની એક વીર અબળા, પોતાનો પવિત્ર ધર્મ, અને પોતાનું શુદ્ધ શિયળ, સંરક્ષવા ભયંકર અરણ્યમાં જૂલમની જંજીરથી જકડાય છે.

અને એક શૂરવીર સૈનાધ્યક્ષ, પોતાની નીચ વૃત્તિથી કામાંધ થઈ, એ સતિપર સીતમ ગુજરી, પોતાની કામ-વાંચ્છના તૃપ્ત કરવા, જગત કર્તાના નિયમને ઠોકર મારી, પોતાની નીચ વૃત્તિમાં આનંદ માને છે. અંતે સત્ય અસત્યના યુદ્ધમાં, સત્યનો સહાયક જગતપતિ, એ પાપીને સંહારવા વીકાળ સ્વરૂપે પ્રગટ થવાથી, સત્યો જયપર આપણી કથા સમાપ્ત થાય છે.

પ્રયોજક

વિ. આર. મધુપંખિ.

लेखक— विठ्ठलदास रतनशी गज्जर,

A 2807-L. A. P. W., Bombay 8.

(मधुपत्रि)

વિભૂ સ્તુતિ.

રામ કલ્યાણ ચોતાળ

શ્રી પ્રભૂ નિરાકાર નિરંજન તું—૨

ગગનમંડળે, ભાંતુ તારા, પ્રગટ કર્યા, સીંધુજળ ખારા—શ્રી.
નદિ છલકાયે, પૂર ભરાયે, વાયુ પહાડ સાથે, અથડાયે,—શ્રી.
વાયુ મહી, દિપક તું ઠારે, ચંદ્રસૂર્ય, તૂજ, નિયમીત ચાલે.—શ્રી.
વૃક્ષ પરે કે, ફળફૂલ આપી, પૃથ્વી તેં, નાટકરૂપ સ્થાપિ,—શ્રી.
પાપ નિવારણ, દેહ ઉદ્ધારણ, અદ્રશ્ય તેં છપી, તહારી રાખી—શ્રી.
પૃથ્વીપાળ, દિનકયાળ, સકળ સજન, તારનાર,—શ્રી.

મધુપાંખ.

વિશ્વશ્રદ્ધા.

દાહરો.

અસ્તો ઉદયની જોડ, ને અરપી છે બે પાંખ,
ઉડેને નીચે પડે, ન્યાય કળે સાક્ષાત.
એવીરીતે સૃષ્ટીમાં, અસ્તોદય સૌ થાય,
જનમ્યાતે મૃત્યુ થતા, ખીલે તે કરમાય.

ગઝલ.

સકળ ઇચ્છા મનુષ્યોની,	પૂર્ણ કરનાર એકજ છે,
કળા કૌશલ્યતા. સૈને,	સદા દેનાર એકજ છે.
તમારા પાપની નૌકા,	નદિમાં પૂર્ણ ડોલાવી,
મિનારો ગુપ્ત કરનારો.	કૃપાળુ ઇષ્ટ એકજ છે.
તમારાં કૂર કૃત્યોથી,	રીખાતા રંકને બાણી,
તુરત એ ન્યાય દેનારો,	કૃપાળુ ઇષ્ટ એકજ છે.
તમારા ગર્વને તોડી,	અધમતાની કળો ફેાડી,
છુપી શિક્ષા એ દેનારો,	કૃપાળુ ઇષ્ટ એકજ છે.
તમારા ગુપ્ત કૃત્યોની,	છુપી પોથી બધી ખોલી,
છુપોએ ન્યાય દેનારો,	કૃપાળુ ઇષ્ટ એકજ છે.
તમારી સત્ય શ્રદ્ધાથી,	શોભાવો સ્વર્ગનું સ્થાનક,
જીવન ઉદ્ધાર કરનારો,	કૃપાળુ ઇષ્ટ એકજ છે.

મધુપખિ.

રમણિય ભારત.

સવૈયા, એકત્રીસા.

ભમી

ભારત ભૂમી દીવ્ય હુમારી, અખિલવસ્તુના છે ભંડાર,
હિન્દુમુસલમાનપારસીઓ સૌ, સંપે વસે ભારતનાં બાળ.

સંતાન

ભિન્ન ભિન્ન હુન્નર કરનારા, શસ્ત્ર ધરી રણમાં લડનાર,
ક્ષત્રિ વીરની વિજ્ય વીરતા, લખતાં પણ નહિ આવે પાર.

રમણિ

રણમાં રમણિ લડતી કરતી, વિજ્યનાદના મહા ઉચ્ચાર,
અહુલ્યા, સીતા, તારા, વૃંદા, થઈ ભારત ભૂમી મોઝાર.

પ્રાણી

સિંહ વ્યાઘ્ર રીંછો ને ફાલુ, ગમાર ઘેટાનો નહિ પાર,
ગાય ભેંસ અજ પછી દઈને, કરતા ભારત પર ઉપકાર.

પક્ષ

ગરૂડ ધ્રુવડ કાગ કબુતર, મેના પોપટનો નહિ પાર,
કોયલ સૂ કંઠે ટહુકીને, રીઝાવતી ભારતના બાળ.

મચ્છ

રંગ રંગની મચ્છા દેવી, તરતી ફરતી નીર, મોઝાર,
વિશાળ દેહનું મગર મચ્છ તે, રમતાં સિંધુ જળ મોઝાર.

સિન્ધુ

ખીલે કુદે રીઝે જેમાં, બળ રાખ્યું છે. અપરંપાર,
નૌકા ફરતી તરતી શોભે, સુંદર સિન્ધુની મોઝાર.

વૃક્ષ

તરૂ વૃક્ષો વેલી. સુંદર જે, ફળ પૂળ્યો અરપે નીત્યસાર,
દ્રાક્ષ સંતુર સ્વાદ ભર્યા સૌ, આરોગે ભારતનાં બાળ.

જર જ્યાહિર

હિરા મોતી સુવર્ણને વળી, પત્તા માણેકનો નહિ પાર,
શોભાવે શૃંગાર મનોહર, ભારત માતા હિંદિ બાળ.

ધાતુ

તામ્ર કલઈ ને કથીર પાકે, લોહ ચાંદી પારાના, પહાડ.
પાત્ર મનોહર ઘાટ ઘડેલાં, જેની શોભાનો નહિ પાર.

સરિતા

શુદ્ધા નીરે છલકાતીને, કરતિ જનપર એ ઉપકાર,
દમણગંગા દોડી દોડી; સિન્ધુને કરતી નિત ખ્યાર.

ઉદ્દગાર

વિશાળ વસ્તુ ભારત મધ્યે, ઇષ્ટે અરખ્યા છે ભંડાર.
વઢે વિઠુંલ કરજોડી સહુ, સંપે રહો ભારતનાં બાળ.

મધુ પંખિ.

કપાસની કથની.

ગઝલ, કબાલી.

હું હિન્દમાં જન્મું છતાં, પરદેશમાં....લઈ જાય છે,
 એ વેદના શુભો તમો, શું હાલ મહારા થાય છે ?
 નાંખિ મને ત્યાં યંત્ર માં, મૂજ હાલ ત્યાં, એવા કરે,
 કચડી મરોડી પાપીઓ, મૂજ સત્વનું છેદન કરે.
 કરી બ્રહ્મ મહારા, ધર્મ ને, ત્યાં વસ્ત્રો એ મહારાં ઘડે,
 લેવા કમાણી હિન્દથી, મુને હિન્દ પાછા પાડવે.
 તેને તમો પ્રિતે ખરીદી, વાપરો વહાલા થઈ,
 મુજ દુઃખની કથની અરે, કેા ધ્યાનમાં લેતું નથી.
 દિવસો દિવસ એ કારણે, મુજ હાલ કે'વા થાય છે, ?
 મુજ મોહથી ઘેલા કરી, તમ સંપત્તિ લઈ જાય છે.
 શ્રવણે ધરો આ શબ્દ કોનો ન્યાય કે અન્યાય છે,
 મૂજ બ્રહ્મ દેહને રાખો એ તમ આંગણું શરમાય છે,
 કહે વાત વિઠુંલ સત્યથી, એ દેશીની ભૂલ થાય છે,
 દિનદિન એ મોહબાણથી પરતંત્રતા પથરાય છે.
 જેથી ઉરે લાવી દયા, એ દેશીપર કડ્ડણ કરો,
 તમદેશના એ દુઃખીનો, સંદેશ કંઈ હૃદયે ધરો.

મહુપંખિ

હિન્દ ચક્ર

માયન

હિન્દ દેશ, ઉજવળ કરના....રે
 ભારત ભેદ, સહુ કળના....રે
 સ્વતંત્રતા....ધરના.....રે.....રે
 રૂડો માહરો....એતો....રેંટીયો.....રે
 પરતંત્રતા. સૌ દુર કરના.....રે
 સ્વતંત્રતા શીરપર ધરના.....રે
 ગુણીજન....ગુણુકરના.....રે.....રે
 રૂડો માહરો....એતો....રેંટીયો.....રે
 વિધવાનું પોષણ કરના.....રે
 નિર્બળમાં બળ એ ભરના.....રે
 સત્યપતિ ગુરૂમહા.....રે.....રે
 રૂડો માહરો.....એતો....રેંટીયો.....રે

મહુપંખિ

લેખક,

વિઠ્ઠલદાસ રતનશી ગજ્જર.

મધુ પાંખ.

મંગળમય.

છંદ.

સૃષ્ટી વિષે સતિનાર, શીયળ કુંભને સંભાળતી,
પતિવૃત તણા શરણે રહી, નિજ ધર્મ ઉરે ધારતી.
સેવા શુશ્રુષા પતિની કરી, સંસાર સ્વર્ગે મહાલતિ,
એ વીર અખળા જાત વૃષ્ટી, ધમની વર્ષાવતી.

મધુ પાંખ.

સતિ વૃત્ત.

ગઝલ.

સતિ સંસાર સેવામાં,
 પતિને જો પ્રભૂ માને,
 જગતમાં અન્ય પુરૂષોને,
 પીતા બ્રાતા સમામાને,
 શિયળ સંરક્ષવા માટે.
 ચ્હડાવે કષ્ટ એ માથે,
 બ્રહ્મિ ગૌરવ સતિ સદ્ગુણ,
 પતિને જો પ્રભૂ માને,
 તજીને લાલસી માયા,
 રટે એ. ધર્મમાં નહાવા,
 અધમ ઈચ્છા તજી પ્રિતે,
 પતિને જો પ્રભૂ માને,
 શૂણે રનેહે પતિ શબ્દો,
 શુદ્ધા સંસાર તરવાને,
 સકળ સંસાર સેવામાં,
 પતિને જો પ્રભૂ માને,

મધુપાંખિ.

સતિપર સીતમ

હરિગીત ઇંદ.

૧

શ્રી વિશ્વ જગદાધારને, કર જોડી હું ચર્ણુ પડું.
શ્રી સૂદાપતિને શીષનામી, સરસ્વતિ હૃદયે ધરું.
ગુંથવા વિષય આ કાંવ્યમાં, શ્રી લેખીની કરમાં ધરું;
હું બાળ છું અજ્ઞાન છું, જેથી જરી મુંઝાઉં છું.

૨

એક શિયળ સંરક્ષક સતિનું; આત્મબળ દ્રષ્ટે ધરું,
સુખ સત્ય કારણ ત્યાગ્યું, તેની દીવ્ય કથની આદરું.
મમ લેખિકાની ક્રમણમાં, ભૂલ શબ્દો દોષ કદી જડે.
તો મિત્ર માની હિન્દનો, કરશે ક્ષમા તમ અંતરે.

૩

એક તરૂણ અબળા રંકના, નિવાસમાં રહેતી હતી;
સતિ ધર્મમાં તદ્દિન રહી, પતિ વૃત્ત પૂર્ણ પાળતી.
ભવરણ વિષે ભરથારને, સંતોષ તી સંભાળથી,
સંસાર કુંજે સુંદરી; દિન હર્ષમાં ગુબ્બરતી.

૪

સૌંદર્ય સુંદર શોભતું, અડોઅડ અલંકારે ભરી.
મૃગ લોચની કોયલસમી, સુ કંઠથી ટહુકારતી
ગજ બાલિકાસમ ડોલતી, મન મુગ્ધ હસતી ચાલતી.
પડે ચર્ણુ ચતુરી ચાલના, જેમ પૂષ્પની વૃષ્ટી થતી.

૫

મણી ચંદ્ર જેવું વદન, જેનાકેશ મણીધરના સમા.
 દીસે અધર હુપે ઉઠતા, કળી દંત તેના દહનમાં.
 ભૂજ કમળના કાંડાસમા, જંઘા દીસે સમ કંદળી,
 સહુયોગ્ય અવયવે મહાલતી, નવનીધ અલંકારે ભરી.

૬

પરીપૂર્ણ દેવી—પદ્મિની, બ્રહ્માએ શ્રમ લઇને ઘડી.
 પણ કોધથી કે ભૂલથી, એક રંકને દૈવે જડી.
 ગુણ જ્ઞાન એ અખળાવિષે, ભર્યું પૂર્ણ તેના પ્રબળથી.
 ભવરણ મહીં ભરથારને, નિત હર્ષમાં ડોલાવતી.

૭

એ સુંદરીના સ્વરૂપમાં, ભૂલ્યો ભાન સૈનાધિપતિ.
 લાગ્યો ઉપાડી પ્રેમ કારણ, ભવ્ય સ્થાને ભામિની.
 સુઝ્યું ન એ શૈતાનને, પરીણામ ભયભીત આવશે.
 સૃષ્ટિકર્તા એ સ્થાનથી, સતિ દેવીને ઉગારશે.

૮

ઘનઘોર ભાસે ગગનમાં, ચોમેર રજનિ શણુશણે,
 કરે વીજ ત્યાં ચમકારને, બહુ મેઘની વૃષ્ટી વહે.
 કૈ વાદળો અથડાઈને, ભયંકર અવાજે ત્યાં થતા,
 તરૂં વૃક્ષ કેરાં પાંદડાં, વાયુ થકી બહુ કંપતા.

૯

પશુ પક્ષી સૌ એવા સમયે, નિવાસમાં પોઢ્યા હતા,
 વિકાળ પ્રાણી એ સમયે, ભક્ષ સ્થળે સ્થળ શોધતા.
 વરસાદનું નીર વર્ષતાં, ભૂમી પરે ભેગું થતું;
 એ સર્વ નીર સાગર અને, સરિતા તરફ વહેતું જતું.

૧૦
એવા સમયે એકાંત સ્થાને, ઘોર ઝાડી વૃક્ષની,
એ સૈન્ય નાયક સુંદરીને, એ સ્થળે લાવ્યો હરી.
એ ભવ્ય સ્થાને જૂદમ, એ અખળા પરે ગુજારતો,
એ મુંદરીના કંઠથી, ઉચ્ચાર ધીમે આવતો.

૧૧
પોકારતી કર્ણા થકી, વા'રે ચ'ડા ઓ શ્રી હરી;
મમ શિયળ હુટે શત્રુ માટે, સહાય થાવો શ્રી હરી.
એવા સમયે એવે સ્થળે, અખળા ઉપાય શું કરે,
કીરતાર વિના કોણ? આ'વા સ્થાનકે આવી ચ'ડે.

૧૨
ઝહી હસ્ત એ યૌવંતીના, સૈનાપતિ સમજાવતો,
ધર ધૈર્યતા ઓ સ્નેહલતા, એવું વતી પાસે ગયો.
અખળા દુભાઈ અંતરે, ઝટ દૂર જઈ ઉભી રહી,
વકતાં વદન સ્થંભે વળી, થરથર હૃદયમાં કંપતી.

૧૩
ઓ પૂષ્પની ખ્યારી કળી, આ ભ્રમરને તરસાવ ના,
અમૃતસમાં તૂજ નયનમાં, અગ્નિ ભરી મૂંઝાવ ના.
લોહી બળી પાણી થયું, તુજ સ્નેહ વિયોગે મુંદરી,
પડે પીંડ મહારો તો છતાં, તૂજ પ્રેમને ત્યાગું નહિ.

૧૪
નથી ભાન મહારા દેહનું, સ્નેહ વમળમાં અથડાઉં છું,
અર્પણ કરી તનમન તને, બસ રટણ પણ તહાડું કરું.
લે કટારી ચીર છાતી, હૃદયે છબી તહારી ભરી,
રોમાંચ સર્વે વિંધાય ગયાં છે, પ્રેમ એ જૂદમી જખમથી.

૧૫

તોયે, અસર તૂજ અંતરે, મમ પ્રેમની થાતી નથી,
અફસોસ મહારા હૃદયમાં, હવે શાંત સમજતું નથી.
અપમાનના અભીમાનમાં, મહા કષ્ટ દર્દ દુઃખી કરીશ,
તુકડા કરી તૂજ તનતણા, આ ભૂમીમાં ગાળી દર્દશ.

૧૬

વીલાસ સુખને કારણે, હું આ સ્થળે લાવ્યો હરી,
તુજ શિયળ લુટી સહેજમાં, મુજ પ્રેમને શરણે કરીશ.
મમ સ્નેહ તંતુ મુઘ્ધ થઈ, તૂજ ડંપથી મુંઝાય છે,
મૂજ આત્મના આદેશથી, કપાણુ આ તૈયાર છે.

૧૭

કપાણુના ધરનાર તે, કપાણુથી મરનાર છે,
શિયળ રક્ષક સતિને, તલવાર તો તલભાર છે.
શીરે મૃત્યુ આવી સૂચવે, નવઅહ પીડે ડરતી નથી,
સતિશિયળ સેવામાં જરા ડર, મૃત્યુનો ધરતી નથી.

૧૮

ચીતા ચણીને કાષ્ટની, સતિશિયળ માટે રાખ થઈ,
લઈ ધર્મ ધ્વજ હસ્તમાં, સંસાર તરછોડી ગઈ.
એ વાત સુણી નયનમાં, અશ્રુ તણી ધારાપડે,
તે ધન્ય નારી જાત કે જે, ધર્મને વળગી મરે.

૧૯

જોડી અડોઅડ અસ્ત લોહી, માંસથી રાખ્યું મઢી,
નસ નાડીથી ઝુડી કરી, ઢાંક્યા બધાંને ચર્મથી.
સૌંદર્ય સુંદર છે છતાં, ઘડી નષ્ટ તત્વે આકૃતિ,
એ નષ્ટ ધનપર મોહી તું, શાકારણે લાવ્યો અંહિ.

૨૦

વાયુ તણી વસ્તી થકી, આ વહન પ્રીયકર લાગતું,
ઉડ્યો પ્રાણુકે એ સર્વ, અગ્નિમાં બળી માટી થતું.
એ નષ્ટ ધનપર મોહિને, લાવ્યો મને તું ભુલ્મથી,
જે આંખ ખોલી પાપીનર, દીસે કયાં તને કોઈ મોહિની?

૨૧

ગૌર ગુલાબી વહન તહાડું, મદન મનહર લાગતું,
દિનકરસમી કાંન્તિ અને, મૂખ ઈન્દુના બુંદે ઘડ્યું.
તારા-સમા નખ દિવ્યને, વળી કેશ કાળા શોભતા,
છે દંત દાડમ બુંદ સમ, મૃગ ચક્ષુ તૂજ નયને ભર્યા.

૨૨

રૂડી રમણ્ય આકૃતિ ભાસી, લાવ્યો આસ્થળે આશા ધરી,
તજ ભેદ ઉંડા ભામિની, થા ઉર્વશી પ્રાણેશ્વરી.
વિલાસ સાગર મધ્યમાં, તું રમણ્ય નૌકા મહાલતિ,
તું રંક છે પણ રૂપમહિ, ખીજ ઈંદ્રની સખજ પરી.

૨૩

ગુણકામ તહારા વ્યોગથી, પીડાય છે મુંઝાય છે,
એની અસર તુજ હૃદયથી, દૂર થાય છે. કચડાય છે.
ધનવંત છું હું રાજ્યમાં, વળી રાજ્યનો સૈનાપતિ,
સૂખસ્વર્ગ છે મહારાસ્થળે, નિશ્ચિંત થા ચીંતા તજ.

૨૪

સુખ દુઃખ પામે સર્વ એ, ભાવિ પ્રબળની વાત છે;
સુખ વિશ્વમાં અર્પણ કરે, તે વિશ્વનો જગનાથ છે.
તેની કળા ન્યારી વળી, ન્યારા બંધ ઈનશાક છે,
ત્રિ લોકનો પ્રાતપાળ તે, અત્રિક્ષ જેનો વાસ છે.

૨૫

તેની કળાથી સૌંદર્ય સૌ, અસ્તે ચળે ઉતરી જશે,
 સૂવર્ણ સમ આ દેહની, કિંમત ન કોડી આવશે.
 આતંગ તનંગ તું અંગ, જ્યારે કોથળા રૂપે થશે,
 રૈનક ઉડીને ગાલની, લાલી સફેદી લાવશે.

૨૬

છે કૃષ્ણ રંગી કેશ તે પણ, શ્વેત થઈ શોભા જશે,
 છે દંત દાડમ બુંદ સમ, એ ભૂમી પર જો ભટકશે.
 પૂર શક્તિથી ભરપૂર દેહી, અશક્તિને શરણે થશે,
 સૌંદર્ય ઉડી માનવીનું, માન ઝટ ઉતરી જશે.

૨૭

એ જ્ઞાનિ ગુણીયલ શબ્દ, કહું તે સહજમાં સમજો જરી,
 તજો, મોહ, માયા, અધમતા, ભરો જ્ઞાન ઉરે કોતરી.
 મહા કૃષ્ણ કૃત્યોએ કરી, પ્રાયશ્ચિત તણી વૃદ્ધી થશે,
 અ. શરિર શબ રઝળી જતાં, જો શ્વાન પણના સુંઘશે.

૨૮

તુજ બાણ રૂપી શબ્દથી, મૂજ ઉમળકા વિધાય છે,
 મમ ઉર્વશી અંબારનું, તુજ નયનથી ખૂન થાય છે,
 સૂખ સ્વર્ગ સમ સૃષ્ટી વિષે, વૈભવ વિલાસોમાં ભર્યું,
 તજી શી રીતે એ સ્વર્ગને, હું અન્ય વમળે પરવડું.

૨૯

કદી આમ્ર વૃક્ષે જામફળ, આવ્યાં નહિ ના આવશે,
 ફૂકમિંને હત્યા પતિ, નહિ સ્વર્ગ સ્થાને સંચરે.
 કરી અન્ય સુખની યાચના, જન અધમ, પંથે, પરવરે,
 એ મૃતક થાતાં માનવી, ખરે નર્ક સ્થાને સંચરે.

ક્ષણિક દેહી.

ગઝલ સોરઠી હરિગીત.

આંખો છતાં એ અંધ થઈ, તું આગમાં શાને ધશે,
 જાણ્યા છતાં એકામી નર, એ જાળમાં શાને ફસે.
 જે પ્રાણુ જતાં અંગની, છિન્નલિન્નતા એવી થશે,
 સખ કાષ્ટની ચીતામહી. શ્મશાનમાં પોઢાડશે.
 ભડકા થશે ત્યાં આગના, લયલિત ભૂમી લાગશે,
 થૈ ધુમ્મ ભયભીત ભૂમીથી, જે ગગનપર દોડ્યો જશે.
 મૃગચક્ષુ જેવાં નેત્રાને, છે કેશ મણીધરના સમા,
 પડી આગના દહને અરે, અંધકારને શરણે જશે.
 જે અસ્ત ઉત્તમ અંગના, તડતડ થશે તેવે સમયે,
 જીભ"દંત"ભૂજ"ચર્ચુ"સૌ, અગ્નિ પ્રજાળી નાંખશે.
 સૂવર્ણસમ આ દેહુ અરે, બળી રાખ થૈ ત્યાં ઉડશે,
 સાંદર્ય સૌ શ્મશાનમાં, જે આગને શરણે જશે.
 આ જીંદગી ! એવીરીતે, જે વિશ્વથી ન્યારી થશે,
 જીવત્યાગીજે આ શરીરને યમરાજને દ્વારે જશે.
 દેધ્યાન કહું તે માન અંતે, એ દશા તહારી થશે,
 તૂજ પાપી કૃત્યોએ કરી. યમદૂત જૂદમ ગુજારશે.

મધુપંખિ

૩૦

મદને ખીલેલી મુંદરી, અહું વદી શરમાવ ના,
કરી કોધી તારી આંખડી, મૂજ હૃદયને તુંડંબ ના.
કંગાલની પત્નિ જરાજે, મૂજ સ્થળે સુખ પામશે,
તું ઝુંપડાંમાં જુરતી, મૂજ મહેલની રાણી થશે.

૩૧

જર દ્રવ્ય મહેલોને વળી, ઝોલા ઝરૂખા શોભતા,
પરીપૂર્ણ વૈભવ પામશે, તું સ્નેહના સન્માનમાં
મૂજ શયનમાં તુજ પ્રેમથી, સુખ સ્વર્ગની પ્રાપ્તિ થશે,
આનંદ વૈભવ, સુખ, ઇંદ્રાસન સમું તું પામશે.

૩૨

કંચન સમા મહેલો ચણી, હીરા રત્નની શોભા ભરે,
એ સુખ શ્રીમંતાઈનું, શું કામ આવે રંકને.
કુકૃત્યથી સુખ યાચના, કરે મુર્ખ આ સંસારમાં,
તે પાપીને યમદુત અંતે, નર્કમાં ખેંચી જતા.

૩૩

આ વિશ્વમાં નૌકા ફરે, નથી વજ્રની કે કાષ્ટની,
જેથી જુલ્યા કૈ સત્યવાદી, સ્વર્ગ ને અમરાપુરી.
એ સત્ય નૌકા ત્યાગીને, જે પ્રયત્ન પોતાના કરે,
પીશાચ થઇ એ પાપીજન, ભવરણ-વિષે ભટકી મરે.

૩૪

લેખો અને પોથી પુરાણોની, જુઠ્ઠી વાતો ઘડી,
દૃષ્ટી પડે કયાં સ્વર્ગને, કયાં છે ખરી અમરાપુરી ?
પુકારતા કૈ ધર્મી નિત્યે, હુસ્તમાં માળા ધરી,
ખડુ તીર્થ ધામ ફરી વળ્યા, કાશી મથુરા ગોમતિ.

૩૫

સંકલ્પ લઈ રઝળ્યા છતાં, સુખ સ્વપ્નમાં નિરખ્યું નહિ,
મહા કષ્ટ વેડીએ જને, મીથ્યા ઝુમાવી જાંઢગી.
આ, સૃષ્ટીમાં મદમસ્ત થઈ, દિન હર્ષમાં ગુજરતા,
એ સ્વર્ગને અમરાપુરી, આ યુગમાં નિર્ખી રહ્યા.

૩૬

એ અંધ તૃણા તૃપ્ત કરતાં, કૈ દેવ મહા દુઃખી થયા,
કૈ ભૂપતી લિક્ષુક બન્યા, યોગી થયા ભટકી મર્યા,
એ લેખકોએ લેખમાં, પરીપૂર્ણ કથીને વરણવ્યું,
વૃતાંત કહું તે સાંભળો, કામાંધ, માનવ કર્મનું.

૩૭

શશિ દેવને મહા ઇદ્રરાજ, અહુલ્યા તણા દ્વારે ગયા,
સતિનું શિયળ હરવા થકી, બહુ પ્રયત્ન તે સ્થાને કર્યા.
દઈ શ્રાપ સાંતિયે એ સમે, એ દેવને દુઃખી કર્યા,
એ સ્નેહ લેતાં શ્રાપ લઈ, એ સ્થાનથી પાછા વળ્યા.

૩૮

જેના સ્થળે વસી શેષને, મણીચંદ્ર તો શોભા ધરે,
ગળે રૂંઢની માળા ધરી, વળી શીશથી ગંગાઝરે.
કૈલાશ પતિ શ્રી શ્રેષ્ઠ શંકર, એક ભીલભડી પર મોહિને,
છોડી સમાધિ મોહથી, તપ ભંગ કીધું તે સમે.

૩૯

સુશ્રિવ રૂષિની પત્નિને, વાળી હરણ કરી લઈ ગયો,
એ બ્રાતૃ પત્નિ ભભાવીને, મહા દુષ્ટ પંથે પરવર્યો.
વસી, અરણ્યમાં છુપા સ્થળે, દિન હર્ષમાં ગુજરતો,
પ્રચંડ એનાં કર્મો એ, શ્રીરામનાં ધનુષ્યે મર્યો.

૪૦

ભસ્માસૂરે ઘડિ ભસ્મ કંકણુ, કે પ્રહ્મને દુઃખી કર્યા,
ભૂલ્યો ભાન સ્નેહ ઇચ્છા મહિ, એ મોહિનીનાં સ્થાનમાં.
કામા તુરાણે હર્ષમાં એ, નૃત્યના નાદે ચઢ્યો,
એ કંકણે એ કામીનર, ત્યાં ભસ્મ થઈ ધરણી ઢાળ્યો.

૪૧

વૃંદા શિયળ સંભાળતી, પતિ દેવની સેવા કરી,
ત્રિલોકના પતિ વિણ્યુંએ, લીધું સત્ય એનું જો હરી.
પતિવૃત્ત તાણું ખંડન થતાં, સતિ વિણજી પર કોષી થઈ,
પાષાણુ થાવો શત્રુ એ'વા, શ્રાપ દઈ ધણી ઢળી.

૪૨

દુર્યોધને, પ્રપંચથી, ધનમાલ પાંડવનાં હર્યા,
અને પાંડવોને પરભવી, વનવાસ ! તેને મોકલ્યા.
વળી પાપીએ ઉંડી આકાંક્ષા, દ્રૌપદી માટે ધરી,
એ કારણે તે કામીની, ભુંડી દશા કૃષ્ણે કરી,

૪૩

હીરા તણા તોરણુ જડયાં, ડંકા દશોદિશ ગડગડે,
સૂવર્ણના કિલ્લા તણી, સંરક્ષકો ચોકી કરે.
ઝોલા ઝડૂખા શોભતા, કે દારીઓ અંમર ધરે,
દશાનંદ પતિના શયનમાં, મન્દાદરી રાણી અરે.

૪૪

એ ભુપતિ જો અરણ્યથી, શ્રી સિતાને લાવ્યો હરી,
સમજવતાં એ સતિ પ્રત્યે, સાર કંઈ પામ્યો નહિ.
મહા કષ્ટનાં કંટક સહી, અશોક વનમાં કેદ રહી,
પતિ રામનું સ્મરણુ કરી, સતિ શિયળ સંરક્ષી રહી.

૪૫

શ્રી રામને પત્નિ વિયોગે, મહા ક્રોધ વ્યાપ્યો અંતરે,
લંકા દહિ કરી ભસ્મ, શ્રી હનુમાનજીને પૂછડે.
તુટ્યા દુગ ત્યાં સૂવર્ણના, હાંહાકાર લંકામાં થયો,
શાનંદ પતિ છેદાય ત્યાં, મૃતંગ થઈ ધરણી ઢળ્યો.

૪૬

સતયુગનાં કામાંધની, એ વાત લ્યો તમ ધ્યાનમાં
સ્નેહ શત્રુ થઈ દેશે, દગો, અન્યાય ના પરિણામમાં.
મહારા, શિયળનાં કુંભને, ફેડી તમે આલ્યા જશે,
ઘડી બે ઘડીનાં સુખ માટે, સત્ય નાવ દુખાવશે.

૪૭

કર જોડી હું કહું કરગરી, બાવાલ્યો આ સ્થાનથી,
તમ વીર છો તમ ક્ષત્રિ છો, હું રંક છું સમજો જરી,
લ્યો પ્રેમ જ્ઞાનસ હસ્તમાં, ફરો પ્રેમ શોધક થઈ કરી.
ક્યાં પ્રેમ છે ? ક્યાં પ્રેમ છે, નિર્જો તમારાં નયનથી.

૪૮

સ્નેહે ભરેલી સુંદરી, આ શબ્દ તું સંભળાવના,
મમ સ્નેહ તંતુ થરથરે, મુંઝાવ ના દુભાવના.
સ્થળ સ્વર્ગસમ આ શોભતું, જો વૃક્ષપર કોયલ રમે,
તરૂંવેલ તરૂં સંગે મળી, મમ સંગ સ્નેહનો રંગ લે.

૪૯

ચશલે રતિ આનંદનો, ઘડી બે ઘડી આ સ્થાનમાં.
રમે અંતરે તુજ આકૃતિ, એ વાત લે તું ધ્યાનમાં.
ઉંડા ઉમળકા અંતરે, અથડાય છે મુંઝાય છે,
મૂજ પ્રેમ જ્ઞાનસનો દિપક, તુજ સ્વાસથી યુગાય છે.

૫૦

એલું વદી એ કામીનર, અબળા કને પાછો ગયો,
 બકુટી બનાવી વકને, સ્નેહ સમય એ વિચારતો.
 જકડી ઝનુની હસ્તથી, બહુ પ્રબળ પ્રગટાવી રહ્યો,
 દેવા અધર પર ડંધ, અબળાને કને લેતો હતો.

૫૧

અબળા નમાવી શિષ, ધરણી માતને જોતી હતી,
 સબળા સમું બળ વાપરી, અંગ અવયવોને સંભાળતી.
 દારૂણ બળના ઝોકથી, કરબંધથી અળગી થઈ,
 રોમાંચ અંગે થરથરે, સુદ્ધ સાન સહુ ભૂલી ગઈ.

૫૨

પણ કષ્ટ કાળે ધૈર્યતા, ધારે નતો ભૂંડું બને,
 એવા વિચારે દુરથી, ઉચ્ચાર ધીમા ઉચ્ચરે,
 તુટી જતાં શબ્દો અને, સ્વર શ્વાસ વિણુ ઘેરાય છે,
 નસ નાડી એનાં દેહમાં, ઉછળે વળી સ્થિર થાય છે.

૫૩

નિશ્ચયે ભૂલ્યો કીરતારકે, ઘડી આકૃતિ તુજ મનુષ્યની,
 કોમળ હૃદયનાં સ્થાનકે, ભર્યો વજનો ગોળો કરી.
 કે આ ગરિબ અબળા તણી, અરણ્ય અસર થાતી નથી,
 અરે કારમી તુજ અંધ ઇચ્છા, કેમ પલટાતી નથી ?

૫૪

સૃષ્ટી તણા દરબારમાં, શું સાર લેશે વેરમાં,
 અમૃતતણ એ માનવી, ના ઝંહેર ખા ના ઝંહેર ખા.
 ખોટા વિષયના ખેલ છે, કે ઇશિક ખંજનરથી મર્યા,
 નાંખી નિશાશા ઇશકના, મૃત્યુ થયા રઝળી ગયા.

ઈશ્કનો આશક.

ગઝલ કવવાલી.

તું ઈશ્કના દરબારમાં, ઉભો ચરે! સરદારરે,
 પણ ખ્યાલ કર તું ખ્યાલ કર, એ ઈશ્કથી મરનારને.
 જે ઈશ્કના આહુનાર તે, જો ઈશ્કને માટે મરે,
 એ ઈશ્કની તલવારનો તું, ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 રોતા ફરે ગલીઓ ગલી, ભમરા બની કે ઈશ્કના,
 એ જખમ કાંતિલ દર્દનો, તું ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 એ ઈશ્ક ઝહેરી સાંપનો, તું સ્નેહ યાચે છે સદા,
 ડંખી દગો દેનારનો તું, ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 અગ્નિ લયોં એ ઈશ્કને, તું અંતરે રાખે ભલે.
 એ ખાકના કરનારનો તું, ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 લાખો દબાયા ઈશ્કથી, પહોંચ્યા ઘણા શમશાનમાં,
 એ ગુમ કાંતિલ જખમનો, તું ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 કે ઈશ્કના મેદાનમાં, ચોગી સમાં લોગી થયા,
 છુપી સજ દેનારનો તું, ખ્યાલ કર ભૂલી નજ.
 શીરતાજ ઈશ્કોના થકી, ઉડી ગયા જો ના રહ્યા,
 એ ઈશ્કના કમ ચક્રમાં, ભોળો બની ભૂલી નજ.

મધુપંખિ.

૫૫

મમ શબ્દથી મૂજ સ્વાસથી, હોતે વજ્ર તો પીગળી જતે,
આમ સમો પણુરાખ ઓઠી, મૂજ કષ્ટ નીર્ખી યુગતે.
પણુ આ કુપંથી કામીને, કિંચીત અસર થાતી નથી,
અહિ દૃઢ ઇચ્છા ઇશકની, એ કેમ પલટાતી નથી ?

૫૬

કુમુદને કચડી નકામો, દોષ કયાં શીરે ધરે,
અમૃત તણુ ઓ પાપીયા, તું ઝહેર કયાં પીવા સરે.
નથી માન ઝાઝા શબ્દમાં, હવે, દૂર થા બસ દૂર, થા,
દુકાન નહી આ દીલ છે, તું હંસ થઈ વીણા ન ખા.

૫૭

આ ફૂર શબ્દોથી હવે, મહા કષ્ટ શીરે આવશે,
પંચ તત્વની ઓ પુતળી, શલ્યા નહી આ પહાડ છે.
લાગ્યો તને હું આ સ્થળે, તુજ સ્નેહીને ચીંતા થશે,
મૂજ ભાળ અર્પી ભૂપને, દરબારમાં સંભળાવશે.

૫૮

માટે મનોહર મૃગનયની, આ મૃગ સંગ અનંગ લે,
મૂજ સ્નેહ ક્ષેત્રે શાંત થઈ, અનંગ, હે આનંદ લે.
જે વાત આ એકાંતની, એકાંતમાં ઉડી જશે,
નહિ તર અસિની કમણુથી, દુઃખી થશે રઝળી જશે.

૫૯

નિર્દોષપર તું અધમતાનો, દૂર્ગ લઈ સામો જશે,
તો સૃષ્ટીનો સર્જન પતિ. શું કેદમાં બેઠો હશે.
તુજ કૃષ્ણ કૃત્યો કારણે, નલ છોડી નીચે આવશે,
પ્રદહાદને રક્ષ્યો હતો, તે સર્વેને ઉગારશે.

૬૦

મુજ પ્રબળથી બાળી દઇશ, કે ઝુંપડાં કંગાલનાં,
રડશે રઝગશે બાળકો, તુજ સ્નેહીનાં જે ખ્યારનાં
નવ યૌવના નમશે મને, જ્યાં નદિ વહેશે લોહીની,
ઉડશે પુવારા રક્તના, જોશે નયન અશ્રુ ભરી.

૬૧

થશે ભીષ્મ ક્વની તેસમે, દારૂણ સંકટના થકી,
તો વિશ્વ પણ સ્થંભી જશે, નલ મંડળે એ પ્રબળથી.
સમીરના ઉરથી શીતળતાનો, પ્રભાવ ન્યારો થશે,
મુજ મીત્ર થઈ તેવા સમયે, તે ઉજ્જ્વળતા પ્રગટાવશે.

૬૨

સાગર વિષે જવાળા વહે, બ્રહ્માંડ કંપી થરથરે,
સ્વી ચંદ્ર તારાઓ કદી, નલ નિયમ ત્યાગીને સરે.
ચોમેર દેશોદેશમાં, ધન નીર નહી અગ્નિ પડે,
મુજ સત્યતાની કલ્પના, કદી ના ચળે તે નાચળે.

૬૩

ત્રિલોકનો પ્રતિપાળ, સર્જનહાર અત્રિક્ષ એક છે,
પ્રસુતા-પિતા વળી ધર્મ, મહારોસોચો સનાતન એક છે
સૃષ્ટીવિષે કે સ્વર્ગમાં, પતિ દેવ મહારે એક છે,
છે અમર દિપક અંતરે, પતિ એક તે બસ એક છે.

૬૪

છે ઝુંપડી કંગાળની, એ સ્વર્ગ સમ માની લઇશ,
નિત્ય રાખ મળશે ઉદ્રને, એથી સદા રાજી રહીશ.
નહિ સેજ પણ તૃણ સાદડી, એ સેજથી ઉત્તમ ગણીશ,
કરમાં કનક કંકણ નહિ, તો ચુડીને કંકણ કહીશ,

૬૫

ભલે વસ્ત્ર ઝીણું કે જરીનાં, સ્વપ્ને ના દૃષ્ટી થશે,
તો ખાદી મહારા અંગની, પરી પૂર્ણ લજ્જા રાખશે,
કરીને ઘરેઘર ચાકરી, મૂજ ઉદ્ગતું પોષણ કરીશ,
નહિ તો રૂડો છે રેંટીયો, સંસાર સેવા માં ધરીશ.

૬૬

ધન માલ હું ધિક્કારી ને, નિજ શીયળ સંભાળી રહીશ,
પછી ત્રિલોકના જગનાથ, પાસે ન્યાય લેવાને જઈશ.
તે ન્યાય દેશે સત્યથી, જો શુદ્ધ પારસપર કસી,
ખરૂં રાજ્ય આસન આપશે, ખીજે ભવે એ સત્યથી.

૬૭

એ વમળ વિદ્યા અંતરે, જુઠાં પૂરાણોથી ભરી,
સુખ સ્વર્ગ દીશે આ સ્થળે, નથી સ્વર્ગ કે અમરાપુરી.
પ્રપંચથી, કે પંડીતો, અજ્ઞાનીને સમજાવતા,
સુખની સરિતા એ ભરી, આ વિશ્વનાં દરબારમાં.

૬૮

સૃષ્ટી, કર્તા, ના ન્યાયમાં, જો ન્યાયથી દૃષ્ટી કરી,
શું કસ્તુરીનો દોષ કે, રૂપ અંગથી લીધું હરી.
મૃગ લોચની ગજગામિની, સુંદર સુકંઠી સુંદરી,
શું દોષ એ નિર્દોષનો કે, રંકને દૈવે જડી.

૬૯

શુદ્ધા નીરે સરિતા મરી, પણ મોતી સાગરમાં મળે,
શ્રીમંત અને કંગાળમાં, નથી ફર્ક રાખ્યો ઇશ્વરે
પશુ પક્ષી કે જન પ્રાણીઓ, દુઃખ ચક્રમાં ફરતા ફરે,
સૃષ્ટી ક્રતાએ એ વિષે, મહાભેદ રાખ્યો અંતરે.

૭૦

આરોગતા અમીરો મીઠા, મિષ્ટાન્ન મેવાઓ કરી,
પણ અંતરે ચીંતા થતી, ભોજન વિષે જ્યાં ઝહેરની.
સુંદર પલંગે પોઢતાં, મખમલ ગદેલાએ ઢળી,
પણ અર્ધ નિંદ્રા ફર રહે છે, જર માલને ભંડારથી.

૭૧

મહેલો ચણી પારસ તણા, વસે મેડી પર વાસો કરી,
રહે તો છતાં ભય ચોરનો, એ દ્રવ્ય ઇચ્છાએ કરી.
ફરે અશ્વ શસ્ત્રો સાથે લઈ, ભય શત્રુનો હૃદયે ધરી,
કોઈ મારશે સંહારશે, એ ભિષ્ણ ચીંતાએ કરી.

૭૨

અમીરનાં એ સુખો જોતાં, બધી રીતો નિરાળી છે,
પછી શું યાચના એની, ગરીબી એજ સારી છે.
જે દ્રવ્ય આવાં દુઃખ દઈ, નિંદ્રા તબલે નયનથી,
તો સ્વર્ગ છે સંસારમાં, વૃક્ષ પાંદડાંની છુંપડી.

૭૩

શુભી શબ્દ અબળાનાં, મહાશૈનાપતિ વિશ્વમય થયો,
આશા વમળમાં લુપ્ત થઈ, ચોમેર નયન ફિરાવતો.
અભિલાષ અંતરમાં ભમે, શનેહ શત્રુ થઈ છે હાય છે,
હવે શી રીતે સમજાઉં હું, આ દુષ્ટ નિર્દય નારને.

૭૪

તણ જઈ તો એ પાપીણી, ભમતી ભટકતી આવશે,
તો, આ સ્થળે ગુજરી કથા, સૌ સ્નેહીને સંભળાવશે.
મૂજ સ્નેહ પ્રયત્નો કારણે, ભૂપાળ મહા કોધી થશે,
આ ફૂર કૃત્યો જાણીને, મમ ભાગ્યને છેદાવશે.

૭૫

આશા ધરી અંતિમ સમય, જરા શાંત થઈ સમજાઉં છું,
નહિતર અસીથી છેદી હું, અહીંથી ગચ્છંતી થાઉં છું.
ધીકકારતી, મૂજ યાચના, છે નિર્દયા એ નારમાં,
પ્રાયશ્ચિત શું એવી હજારો, પાપીણી ને મારતાં.

૭૬

એ અધમ આશાએ કરી, વિષ નયનમાં દીધું ભરી,
અંતિમ સમય સ્નેહકારણે, ઝટ બાથ બાળાને ભરી.
જકડી અનુની હસ્તથી, મહા ક્રોધને શરણે થયો,
અબળા તણા અંતર થકી, વિશ્વાસ, સહુ ઉડી ગયો,

૭૭

ઓ પીશાચ પીંડી પુતળા આ, શું? કરે તે ખ્યાલ કર,
દઢ કષ્ટ મહારા દેહને, તું જીવ્મની વૃષ્ટી ન કર.
સંસાર સુખ માનવ જનો, કુ કૃત્યોથી. લેતા નથી,
વિહંગ, જો કદી વાંદરાનાં, પક્ષમાં રહેતા નથી.

૭૮

સીંહ સુતને સમજાવતાં, ઓ અગલી દુઃખી થશે,
જો આ સ્થળે એવે સમે, તુજ પ્રાણ પીડા પામશે.
તહારા હૃદયમાં કલેશનો, સંચાર વધતો જાય છે,
મુજ મોતી તુલ્ય શબ્દો, તહારી ઠોકરે અથડાય છે.

૭૯

મુજ શબ્દથીઓ પાપીયા, તુજને અસર થાતી નથી,
હવે શું કહું કામાંધ તહારો, જીવ્મ પલટાતો નથી.
કામે બન્યો તું અંધપણ, એ કામ ઝહેરી સાપ છે,
નિર્બળતણે આ સૃષ્ટિમાં, સહાયક સદા જગનાથ છે.

૮૦

નથી પ્રેમ કેં પાપાણુ કે, પંથે જતાં દ્રષ્ટે ચઢે,
 નથી પ્રેમ કેં ફળપુલ કે, તે દ્રામથી દર્શન મળે.
 પણ પ્રેમી પ્રીયા નામથી, ભટકયા ભવોભવ અવતરી,
 પણ પ્રેમને પ્રખ્યો નહિ, છે માનવી કે શ્રીહરી.

૮૧

જો, મત્સ્યગંધા એક, મચ્છીમારની પુત્રી હતી,
 ને શાન્તુની રાજ્યે, પટરાણી કરી રાખી હતી.
 જો ક્યાં તે મચ્છી મારને, ક્યાં શાન્તુની એક રાજભૂપ,
 પણ પ્રેમ વશ થાતાં થયા, તે ઊંચ-નીચ બે એકરૂપ.

૮૨

તું રંક છે કંગાળ છે, હું રાજ્યનો શૈનાપતિ,
 તો ચે ન રાખું ભેદ, એનો ખ્યાલકર એ સર્પાણી.
 તુજ ભાગ્યોદયનો ઇંદુ, જો અસ્તે ચળે એ જાય છે,
 આ ધમંડ તારા ધર્મનું, એક પાલકમાં ઉતરી જશે.

૮૩

ભુતળ અને બ્રહ્માંડ બંને, જો કદી ભેગાં થશે,
 ચોમેર થાશે અંધકારો, વાયુ વિકટ કોધશે.
 પુટે કદી શક્યા તડોતડ, વાયુના પ્રબળે કરી,
 ધરણી ભલે કંપે છતાં, સ્તિધર્મ હું ત્યાગું નહિ.

૮૪

જો મહારા શ્વાસથી ઉગતા, તરૂંવર પણ બળી જશે,
 જો નાંખીશ પુષ્પપર દૃષ્ટી, તો પુષ્પ શુષ્ક થઈ જશે.
 જો શ્વાસ ખેંચીશ દેહમાં, તો મેરૂ પણ થરથર થશે,
 સરિતા તણું નિર પૃથ્વી કેરા, ગર્ભમાં આલ્યાં જશે.

૮૫

કંપી જશે પ્રહાનંડ ને, કે દેવ પણ દુઃખી થશે,
આકાશથી આ વાહળાંઓ, દોડતાં સ્થંભી જશે.
હુપશે પ્રભાકર ગગનમાં, નલે ચંદ્ર પણ હુપી જશે,
મુજ શક્તિના પ્રબળે કરી, ત્રિલોક વિશ્વમય પામશે.

૮૬

સાગર ખીલે કુદે અને, પાછો સમાઈ જાય છે,
ખીલે પુષ્પ નવનીલ રંગનાં, તે સ્ફુજમાં કરમાય છે.
નિત્યે ચઢી નલ મંડળે, રવી કીર્ણુ તેનાં નાખતો,
સંધ્યા સમય થાતાં ભુતળ, અસ્તે ચળે ઉતરી જતો.

૮૭

એવી રીતે તુજ ભુલ્મની, ઘટમાળ જ્યાં તુટી જશે,
કે ક્રોધ અગ્નિ જીગરજંજીર, તોડીને ચાલ્યો જશે.
થશે કામ ક્રોધ એ કાળ તારા, કું કૃત્યો દષ્ટે આવશે,
એ પ્રાયશ્ચિતે એ કામીનર, યમદ્વારમાં શીક્ષા થશે.

૮૮

અપમાનનાં પરીણામમાં, અંતિમ સમયપર ધ્યાન દે,
તુજ જીવનચળનો ચંદ્ર, મુજ હસ્તે ગચ્છંતિ થાય તે.
એવું વઢી એ કામીએ, ગળું તુર્ત ત્યાં રંધી ધર્મ;
પણ શ્રીપ્રભુનાં પ્રબળથી, રૂપ સમયનું બદલી ગયું.

૮૯

વનમંડળે વનરાજ કે, ક્ષણ કારણે ફરતો હતો,
ક્ષુધા અને તૃષ્ણા થકી, તરૂં વૃક્ષ વેલ્લી તોડતો.
ત્યાં શખ્દો આ કામી તણા, સિંહના શ્રવણસ્થાને ચઢ્યા,
ઝંટ લિષ્ણુ ધ્વની નાંખતો, આવી ચઢ્યો એ સ્થાનમાં.

એવું વદી એ કામીએ, ગળુ તુર્ત ત્યાં રંધી ધર્યું
 ૮૮... પાણુ શ્રી પ્રભુના પ્રણયથી, રૂપ સમયનું બદલી ગયું

મધુ પાંખિ

સિંહનો શીકાર

જકરી ગ્રનુની હસ્તથી, નાગ્યુ હૃદય ઝટકોતરી
૯૩... સખી પાપીના શોભીતથી; એ ન્યાયની કંકોતરી

મધુ પાંખ

ચોષીત ભરેલો પીંડ આ, સિંહરાજને દુઠે ચઢ્યો,
 લુખ્યા તાલું મળ્યું ભક્ષ, એથી હર્ષ પુર્ણ પામીયો.
 હિંસક કર્યો ચક્ષુ અને, તૃષ્ણા રૂધીર પીવા થઈ,
 સીંહ નીર્જતાં સૈનાપતીની, વીરતા ઉડી ગઈ.

અમળા પડી ધરણી પરે, ભયે પ્રાણ પ્રહાનંડે ચઢ્યો,
 અશ્વે ચઢી ઝટ શૈન્ય નાયક, સિંહની સામે થયો.
 ખેચી કટારી આંત્રી, એ શત્રુને સંહારવા,
 બચે કર્યો ત્યાં હસ્ત, નિશ્ચિય વન પતિને મારવા

ખંજર નિહાળી વનપતિ, મહા ક્રોધના વચળે ચઢ્યો,
 બકુટી કરી ઝટ વઢને, એ અશ્વપર દોડી ગયો.
 એ યુધ્ધનો ધ્વની સુણી, પશુ પક્ષીઓ વિસ્મય થયા,
 શા. કારણે વનરાજની, આ ગર્જના આવે અહાં.

સૈનાપતિએ તુર્ત ત્યાં, વનરાજને જખમી કર્યો,
 પણ વનપતિએ પ્રયત્નથી, જટ પુનઃહલ્લો ત્યાં કર્યો.
 જકડી ઝનુની હસ્તથી, નાખ્યું હલ્લ ઝટ કોતરી,
 લખી પાપીના ચોષીતથી, એ ન્યાયની કંકોતરી.

સનાપતિ એવી રીતે, એ અરણ્યમાં મૃત્યુ થયો,
 સતીનું શિયળ સંહારતાં, સિંહરાજના હસ્તે મર્યો.
 કટારી પર ચિત્રમ ચેતનનો, સંહાર એ રીતે થયો,
 ચોષીત પી વન રાજવી, એ સ્થાનથી ઝટ સંભર્યો.

૯૫

વ્યાપક સ્થળે સ્થળ વિશ્વની આછે અજળ ન્યારી કૃતિ,
કે અધમને સંહારીને, પાતક શીરે લેતો નથી.
વળી ક્યાં હશે ને ક્યાં વસે, કળ કોઇને પડતી નથી,
સદલકત ને ઉગારવા, એ ગુપ્ત સ્થળ બેઠો નથી.

૯૬

આ વિશ્વમાં એવી રીતે, સતિ ધર્મને સંભાળતી,
લાલચ તણ ધનમાલની, નિજ ધર્મ ઉરે ધારતી.
કીર્તિ તણા કિલ્લા ચણી, સતિ સત્યથી સ્વર્ગે ગઈ,
પણ અમર દિપક તે તણા, ઝળકી રહ્યા આ વિશ્વમંહી.

સૂર્યોદય

અરણ્યમાં અટુલી

૯૮

કર્ચું સમયનું ચળ ચક કે, દિન દિવ્ય અરુણોદય થયો,
ને સાંભર ઠંડી લહરથી, તરૂ વૃક્ષને ડોલાવતો.
કા-કા કરે ત્યાં કાળ ને, મ્યુરો મધુર ટહુકારતા,
પીયુ-પીયુ વદી કૈ પંખિડા ફરતા હતા ચરતા હતા.

૯૯

તરૂ સંગ તરૂ સ્પર્શ થઈ, ઝટ સંભરથી અળગા થતા
વળી સ્નેહના સંચારથી, પાછા અડોઅડ લેટતાં.
ખીલી પૂષ્પો તરૂનાં હસ્તમાં, મીઠી સુગંધ રેલાવતા,
ગું-ગું કરીને ભ્રમર તેનો, સ્નેહ રસ લેતા હતા.

૧૦૦

વિહંગ ત્યાં આ વૃક્ષથી, ઉડી ઉભય વૃક્ષોપર જતાં,
લડતાં ઉડી રમતા અને, પાછા વળી ત્યાં આવતાં.
ફળ પુષ્પો આદિ વસ્તુઓ, સૌ સ્નેહથી ખાતાં હતાં,
ઉડી ઉડાવી સ્નેહીને, જળમાં પડી નહાતાં હતાં.

૧૦૧

બ્યાઘાદિ વનચર પ્રાણીઓ, મંન્દ મંન્દ નિંદ્રામાં હતા,
વળી કૈક આળસ ત્યાગીને, જળ લક્ષ જેવું શોધતા.
રવિ દેવનાં કિરણો સ્થળે સ્થળ, ઉષ્ણતા હેતા હતા,
જળ પાન રસ એ ખેંચીને, નલ મંડળે પહોંચાડતા.

૧૦૨

એ'વા સમયે વનમંડળે, અખળા અશુદ્ધોમાં હતી,
પણ ઉષ્ણતાએ અંગમાં, ચૈતન્યતા ઝટ સંચરી.
ચમકી ચતુર અખળા અરે!, “હું એકલી,” હું એકલી!,”
રે!, શત્રુ મહારો ક્યાં ગયો, એ શોચતી ઉભી થઈ.

૧૦૩

“એ પીશાચ નર ન્હાસી ગયો!,” કે પાપીનો પ્રલય થયો!,”
કે વનપતી મારી મરોડી, લક્ષ્યા લઈ સંચર્યો.
એ શબ્દોએ કે શોચતી, ચોમેર ત્યાં નીર્ખી રહી.
શૈનાપતિના અંગે જોતાં, અખળા મહા વિસ્મય થઈ.

૧૦૪

શી દશાને પ્રાપ્ત નર આ, કુ કૃત્યના વમળે ચ'ડી,
ક્યાં, દેહ-ને-ક્યાં, પ્રાણુ, અરે! રે!” વીરતા સૌ ક્યાં ગઈ.
આ, હસ્ત મહારા હસ્તને, જકડી દુઃખો જે આપતા,
આ ચર્ણ ધર્ણી માતને, ધમ ધમ કરી કંપાવતા.

૧૦૫

મુજ પ્રાણને સંહારવા, એ કામીનર ઉમ્મો હતો,
ઘડી, એ, ઘડી ખંજર ગ્રહિ, મહા જુલ્મ એ ગુજારતો.
રત્ન ચંદ્રને નલ નિયમનું, બળ ખેંચવા, એ ખોલતો,
તે આ સમયનાં ચક્રમાં, મૃત્યુ થયો” રઝળી ગયો.

૧૦૬

કળી ના શકે કોઈ વિશ્વમાં, અરે! મોતનાં ચળ ચક્રને,
ક્યાં દેહ પડશે ને રઝળશે, પ્રાણુવાયુ ક્યાં જશે.
ચડે અધમ પંથે અંધ ત્યારે સર્વ ભૂટી જાય એ,
તે પાપી નર આવી દશાનાં, ચક્રમાં કચડાય છે.

૧૦૭

ઓ જગતના જગનાથ, તહારી આ કૃપા આઝી થઈ
એવી રીતે પહોંચાડજે, મુજ આંગણે ઓ શ્રીહરી.
એવું વદી અબળા હવે ત્યાં, માર્ગ એ'નો સોચતી,
એક પંથ આંચો ધ્યાન કે, ધરી ધૈર્ય એ પંથે ચઢી.

૧૦૮

ભૂલે વળી શોચે નિહાળે, માર્ગ પોતાનો ખરો,
જપતી હૃદયમાં રામને, પ્રભુ આસરો તહારો ખરો.
પહોંચાડ કે તું માર તારો, આશરો ઉરે ધર્યો,
એ'વા વિચારે પંથ પાછો, કમણવા નક્કી કર્યો.

૧૦૯

મળે માર્ગ બે ત્રણ ત્યાં રડે, ક્યો માર્ગ મ્હારો છે ખરો,
વિશ્વાસ ત્યાગે ને ધરે, એ ઘર તરફ જાવા તણો.
કે વલ્લીકાની આડી મહી, અથડાઈ ને ધરણી પડે,
કંટકતણા ડાંબે કરી, અરે! ચર્ણોથી રક્ત ઝરે.

૧૧૦

નાંખે નિઃશાશા: ને રડે, આ શી દશા માહુરી થઈ,
હું શુદ્ધિમાં કે બાવરી, હવે કેં મને સુઝે નહિ.
એ બોલતી કેં સોચતી, પાશાણથી અથડી પડી,
કપોળપર પડ્યો જખમ, ત્યાં શ્રી રામને સંભારતી.

૧૧૧

રોતી અરણ્યે એકલી, અરે! અશ્રુ ઓ વરસાવતી,
ને જખમને દાખી ધરી, કીરતાર જપ ઉચ્ચારતી.
પ્રભુ તેં ઉગારી શું મને, આ કષ્ટ દેવા કારણે,
હવે શી રીતે પહોંચીશ, આ'વા સંકટે મુજ બારણે

૧૧૨
 દુઃખમાં વધારે એ સમે, શ્રી શહસ્ર સ્વામીનો થયો,
 કે ઉષ્ણતાથી પ્રાણુ, અખળાનો હવે પ્રયાશી થયો.
 સાગર સરિતાઓ તમે, શા કારણે નાહસી જ્યાં,
 શા કારણે તમ અંતરે, વ્યાપી અરે! રે નિર્દયા.

૧૧૩
 ઉપકારનાં કરનાર તે, અપકાર લેઈ સામાં થયા,
 શું દોષ માહુરા ભાજ્યનો, વ્યાપી સ્થળે સ્થળ નિર્દયા.
 એ'વા વીચારોમાં ભટકતી, ભામની એ વન મહીં,
 થૈ મર્ણુ તુલ્ય તો છતાં, એ ચાલતી પંથ કાપતી.

૧૧૪
 થોડા સમયમાં એક વડનાં, વૃક્ષની છાયા મળી,
 શ્રમીત અખળા સંકટે, ત્રાસી અરે! જ્યાશી થઈ.
 એ રામ શ્રી ભગવાન, જળકે ભક્ષકંઠ મળતું નથી.
 કેાઈ માનવી કે પક્ષી, મહારીવાત માં ભળતું નથી.

૧૧૫
 કંપે શરીર ને સ્વાસ લેતી, ધરણીપર અખળા ઢળો,
 ને જજમપરના રકતને, પાલવ થકી ત્યાં લુછતી.
 ત્યાં પ્રાણુ પ્રિયતમ નાથની, ચીંન્તા ઉરે આવી ચઢી,
 એક જ્યાશ-ખીજું દુઃખ, ત્રીજા કષ્ટ નિ જખમી થઈ.

૧૧૬
 મુજ પ્રાણુ પ્રિયતમ ક્યાં હશે, મુજ રાહ એ જોતા હશે,
 રોતા હશે ફરતા હશે, તે ક્યાં હશે તે ક્યાં હશે.
 મુજ વ્યોગથી તેના હૃદયમાં, વેદના થાતી હશે,
 એ પ્રેમી પ્રિયતમ નાથની, અરે! રે! દશા કેહવી હશે.

૧૧૭
 નિશ્ચય મુને વીશ્વાસ તે, મુજ વ્યોગથી રેતા હશે,
 જળ-પાન સૌ ત્યાગી અરે!, મુજ રાહ એ જોતા હશે.
 એવા તરંગો આવતાં, ઝટ જોશમાં ઉભી થઈ,
 જપતિ ઉરે પતિનાથ એ, તુર્તા તુર્ત પંથે પડી.

૧૧૮
 થોડા સમયમાં પંથ, એહના લક્ષનો દ્રષ્ટે ચઢ્યો,
 વિશ્વાસ આવ્યો અંતરે, ઘર ગામ પહોંચ્યા નોંખરો.
 છે ધ્યાન મુજને માર્ગ આ, અહીં એક દિન આવી હતી,
 પતિ કારણે આ જંગલે, જળ લક્ષનું લાવી હતી.

૧૧૯
 તે નોકરીને કારણે, આ જંગલે આવ્યા હતા,
 મુજ માતૃ તુલ્ય સાસુને, પણ સાથમાં લાવ્યા હતા.
 સંધ્યા સમયપર સ્નેહથી, અહીં એકલા બેઠા હતા,
 પતિ દેવ માહુરા તે સમે, મુજ અધર રસ લેતા હતા.

૧૨૦
 પ્રેમે પરસ્પર પ્રેમનિ, કથની હોમો સંભળાવતાં,
 પતિ દેવ મુજને પ્રેમથી, વહાલી કહી બોલાવતા.
 હું નયન નીચા રાખીને, ઉત્તર ધીમેથી આપતી,
 શ્રમિત શ્રીપતિ નાથના, ચર્ણો ધરી હું ચાંપતી.

૧૨૧
 તે પ્રાણ વલ્લભ નાથની, જઈ ભેટ હું ક્યારે કરીશ,
 પહોંચી હવે આ ગામમાં, પણ નાથને ક્યારે મળીશ.
 દરશન કરી તે દેવને, મુજ કષ્ટ હું ક્યારે કહીશ,
 વહાલા કહી પતિ દેવને, હું બાથમાં ક્યારે લઈશ.

૧૨૨

હૈયા તણા તે હારને, આ કંઠમાં કયારે ધરીશ,
 વ્યોગે પીડાતા પ્રેમીનાં, હું ચર્ચામાં કયારે પડીશ
 એ બા'વરી બકતી બીચારી, પ્રેમીને મળવા થકી,
 આવી થકી નિજ ગામમાં, છે જ્યાં ગરીબી કુંપડી.

અરણ્યમાં અદુલી

૧૧૪... ઓ રામ શ્રીભગવાન, જળ કે ભક્ષ કંઈ મળતું નથી
કાષ્ઠ માનવી કે પક્ષી, મારી વાત સાંભળતું નથી

મધુ પાંખિ

સ્નેહ મીલન

૧૩૦... વહાલા જીએ શાન્તી થાલી, આ કાલ તે રોચ્યો જરી
તમ નાથ મહારા છે અને, હું આપની પ્રાણીવરી

મધુ પંખિ

પીડાતો પ્રેમી.

૧૨૩

વીશાળ વૃક્ષની છાંયમાં, એક તરૂણ નર બેઠો હતો,
રોહતો વળી કે' શોચતો, ઘડીએ ઘડી જોતો હતો
પુછે કદી કોઈ આવી તો, નહી પ્રશ્ન ઉત્તર આપતો,
અશ્રુ વહે ચોધાર ને. ઉડા ની:સાસા નાંખતો.

૧૨૪

પ્રિયા તણા વ્યોગે અરે! આ શુન્ય સ્થળ દેખાય છે,
જીવું અહીં શા કારણે? મમ પ્રેમ પુલ કરમાય છે.
જા જીવ આ દેહ ત્યાગીને, તું વ્યોગથા બસ ઝંહેર ખા,
જા જગત છોડી પાપીયા, બસ દુર થા બસ દુર જા.

૧૨૫

તુજ દેશ અંતર ખાગમાં, અગ્નિ લલકતો છે હવે,
છોડી હવે એ દેશ ભૂમી, અન્ય સ્થળમાં મ્હાલજે.
એવું વદિ પાશાણુ લઈ, પ્રહ્લાંડમાં માર્યો ધરી,
રૂધીર ધારા વ્યાપી ને, આવી ચઢી ઝટ તંમરી.

૧૨૬

પડ્યો પ્રેમી દિવાનો અને, એ વેદના વધતી ગઈ,
પડ્યો ત્યાં પુકારે ખ્યારીને, તું ક્યાં ગઈ તું ક્યાં ગઈ.
એ જીવ ઝંહેરી નાગ, જા આ વિશ્વમાંથી દુર થા,
અલ નીકળ મુજ દેહથી, તું દુર થા બસ દુર થા.

૧૨૭

ગઈ સ્નેહની શીરોમણી, આ જગત ઘટ છોડી કરી,
ત્યાં ભેટવા જા બ્યારીને, આ પાપી પીજજરથી સરી.
એવા દુઃખે એ પ્રેમી નર, ત્યાં રક્તમાં પોઢયો હતો,
પાશાણુ માર્યો તો છતાં, નહિ પ્રાણુ એ'ને છોડતો.

૧૨૮

શાને ડરે એ જીવ જાલીમ, જગતથી જાવા કરી,
ધિક્કાર છે તુજને હવે, અપમાનથી બેઠો અહીં.
પણુ એ સમે એક તરૂણુ, અબળા એ સ્થળે આવી ચઢી,
નિર્ખી દુઃખીનાં કષ્ટને, રોતી ધીમે બોલી જરી.

૧૨૯

શું નાથ પ્રિયતમ પ્રાણુ, બોલો આ દશા કોણે કરી,
આ જખમને આ રક્ત એ, શા કારણે બોલો જરી.
એ પ્રેમ ઘેલો પ્રેમી તેહના, હસ્તને ધીક્કારતો,
જાવા દીયો જાવા દીઓ, એ શબ્દ બસ કહેતો હતો.

૧૩૦

વાહલા જીઓ શાન્તી મહી, આ કોણુ તે શાયો જરી,
તમ નાથ માહુરા છો અને, હું આપની પ્રાણુશ્વરી.
શ્રવણે પડ્યા આ શબ્દો કે, એ પ્રેમી નર બોલ્યો તહીં,
શું સ્વપ્ન કે તું તેજ છે, આ રંકની પ્રાણુશ્વરી.

૧૩૧

નિર્ખી પરસ્પર પ્રેમના, અશ્રુ વહે નયનો થકી,
ઝટ જોશમાં જકડી દિવાને, બાથ બાળાને ભરી.
બોલે છતાં બોલ્યા નહિ, અકળાય સ્નેહ અંતર મહી,
ભેટ્યાં પરસ્પર વૃક્ષ, વલ્લીકા સમા સ્નેહે ધરી.

કષ્ટ નિવેદન.

ગઝલ સોરઠી.

મમ કષ્ટની કથની કહું સુણો સલુણા રનેહથી
 વનમંડળે મુજ પ્રાણને, શું વેદના થાતી હતી; મમ
 પુકારતી ત્યાં ઇષ્ટને બહારે ચ્હડો ઓ શ્રીહરી,
 મમશીયળલુંટેશત્રુજેથી, સહાય આવો શ્રીહરી; મમ
 એક હસ્ત તેના હસ્તમાં, એક હસ્તથી છુટી હતી
 તે હસ્તથી મુજ વસ્ત્રને, ઘડીએ ઘડી સંભાળતી; મમ
 ચર્ણુ પડી તે કામીને, સમજાવતી હું મનાવતી,
 પણ કામીનરની કામઘ્ઠિછા, સ્હેજ પલાટતી નહતી; મમ
 નિર નયનથી સરિતા સમા અરે તે સમયે વહેતાં હતાં,
 રોમાંચ મ્હારા અંગનાં થરથર થતા ત્યાં કંપતા; મમ
 પણ એ અસર તે કામીને તલમાત્ર પણ થાતી નહતી,
 ચળી ઇશ્ક ઇઝ્ઠિયા અંતરે, તે પલ્ક પલટાતી નહતી; મમ
 હું તે સ્થળે તે'વે સમે, ઉંડા નીસાસા નાંખતી,
 મમ સત્ય શિયળ કુંભને, સંભાળવા ઘેલી હતી; મમ

જકડી મને એ ભુલમથી, ઘડીએ ઘડી રનેહ યાચતો;
 અરે કેશ ખેંચી કામીએ, ધરણી પરે ધરી નાંખતો; મમ
 સમયે સમયે બળ વાપરી, એ પાપીથી અળગી થતી;
 પાલવ ધરી લિક્ષા મહીં મુજ શિયળસેવા યાચતી; મમ
 અંતીમ સમય એ કામી નર મહા ક્રોધના વમળે ચઢ્યો,
 મુજ હૃદયથી મમ ધર્મનો વીશ્વાસ સૌ ઉડી ગયો. મમ
 સહી કષ્ટ તો એ પાપીના, મુજ શીયળ સંરક્ષી રહી,
 એ સત્યના પ્રબળે કરી, શ્રીવિશ્વ એ કરૂણા કરી, મમ
 વનમંડળે વનરાજ આવી, એ પાપીની રહામો થયો;
 મુજને ઉગારી કષ્ટથી, તે કામીને લઈ સંચર્યો. મમ

મધુપંખિ.

સમાપ્ત.

કિસમતની કહાણી.

ગમલ.

અહા ! કિસમત અરે ! કિસમત;
 અરે ! રે ! તું રહે શાને ?
 જગતમાં સુખ ભાસીને;
 સુખોદયપર ચઢે શાને ?
 લખાવ્યું દુઃખ ઓ ! ભુંડા;
 અરે ! રે ! તું રહે શાને ?
 પુર્વની કર્મ કચારીનાં;
 પુલો લેતાં ડરે શાને ?
 વીચાર્યું ના ભુંડા ભોગી;
 અરે ! રે ! તું રહે શાને ?
 ચઢી તું કર્મ ચક્રોળે;
 છુપી શિક્ષા ગ્રહે શાને ?
 ગણી તું ઝહેરને અમૃત;
 અરે ! રે ! તું રહે શાને ?
 તબવી ઈષ્ટની માળા;
 ખતાવે કર્મ તું કાળા.
 વઢે વિઠ્ઠલ ભુંડા કિસમત;
 અરે ! રે ! તું રહે શાને ?

મધુપાણિ.

યમદેવનું આમંત્રણ.

રાગ-હૃડ છોડ સખી.

યમદૂત.

ચલ ઉડ મુસાફીર માન કહા, તોહે યમદેવ આજ
બુલાવત હયું.

સખ છોડ દીને કચ્છુ સંગ નલે, તોહે.....,
ધન મહેલ બાગ ન ધ્યાન કીને, જરમાલ કછુ નતું સંગ લીને.
કિયો પાપ પુન્ય વો સંગલીને, તોહે.....,
ચલ ઉડ મુસાફીર માન કહા, તોહે યમદેવ આજ
બુલાવત હયું.

આત્મા.

ધન માલ લયો નહિ દાન કિયો, નિજ કર્મ ભૂલ્યો પ્રભૂકો જગમે,
સદ્ધર્મ ભૂલ્યો સ્નેહ વૈભવમે, મેરો પાપ મુજે એ
પીડાવત હયું.
તોરે સંગ ચલું મુજે શર્મ લગે, નમે સ્નાન કિયો નદીકે કુંડમે,
ઐસે પાપી પ્રાણકો કીસખીન, વો અરે! યમદેવ ચહાંસે
બુલાવત હયું.

ધન માલ લયો નહિ દાન કિયો.....,

યમદૂત.

ચહીં મૌજ મઝા તુંને બહોત કિયા, ધનમાલ ગરિબોંસે લૂંટ લીયા.
કૈકો તુંને દુઃખદીયો જગમે, તોહે યમદેવ.....,

નિત પાપસે યૈશ કીયો હયું તુંને, ભવ બ્રાંત-ભૂંદ્યો પ્રભુકો જગમેં.
 વો ન્યાય અન્યાય કી ભેટ, લી ને, તોહિં યમદેવ.....,
 ચલ ઉઠ મુસાફીર માન કહા, તોહિં યમદેવ આજ
 બુલાવત હયું.

આત્મા.

નહિ માત પિતાસે મીલાપ હુવો, નમે પુત્ર પ્રીયાકો દો.
 બાત, કીયો.
 મહેલ બાગ મેરો અબ શૂન્ય હુવો, અરે, માન મુજે કયું
 પીડાવત હયું.
 અબ છોડદો મૈય કુચ્છ દાન કરું, ધનમાલ ગરિબકો ભેટ ધરું,
 ધરું ધ્યાન પ્રભુકો તું માન મેરા, અરે ! યમદેવ ચહાંસે
 બુલાવત હયું.

મહેલ બાગ મેરો સબ શૂન્ય હુવો, અરે !.....,

યમદેવ.

નહી માત પીતા તેરે સંગ ચલે, નહી પ્રાણુ પ્રીયા તોરી સંગ જલે,
 તુજે મીત્ર બ્રાત ન રોક શકે, તોહિં.....
 અબ પ્રેમકી માયા છોડ દીજે, નહીં બાગ રંગ કચ્છુ યાદ કીજે,
 સજકે કફની મોરે સંગ ચલો, તોહિં.....,
 ચલ ઉઠ મુસાફીર માન કહા, તોહિં યમદેવ.....

મધુપાંખ.

સમયનું ચક્ર.

ગઝલ.

સમય આ વિશ્વમાં સૈાને, જીવો કેવો સતાવે છે?
 કરોડોને નમાવે ને, કરોડોને ભમાવે છે.
 ચૂડીને તખ્તપર લાખો તણા ઈન્સાફ આપે છે.
 સમય રૂઠ્યો કે એ નરનું, કસાઈઓ શીર કાપે છે.
 ઋષિ તપ્સી કે સન્યાસી, ભમે નિજસત્યને યાચી,
 સમય રૂઠ્યો કે એયોગી, અરે! ભોગી ગણાયે છે.
 વિલાસી મહેલના વાસી, રહ્યા નિજસુખમાં નાચી,
 સમય રૂઠ્યો કે એ સુખો, અરે પલમાં લુંટાઈ છે.
 લગ્નનાં વાગતા વાળાં, ગીતો આનંદનાં ગાયે,
 સમય રૂઠ્યો કે એ સ્થાને, અરે! રોતાં જણાયે છે.
 અરે જે ધમનાં સ્થાને, ગીતાના ગુણ ગાયે છે.
 સમય રૂઠ્યો કે એ સ્થાને, પશુ પક્ષી કપાયે છે.
 વિહંગો બાગનાં વૃક્ષે, રૂડાં ગીત ગાન ગાયે છે,
 સમય રૂઠ્યો કે એ સ્થાને, ધ્રુવડ ગીધો જણાયે છે.
 વઢે વિઠ્ઠલ સમય તહારી, કળા કૌશલ્યતા ન્યારી,
 પ્રબળ તહારું નિહાળીને, ગયા કૈ દેવ પણ હારી.

મધુપંખી.

પાપનો પશ્ચાતાપ.

ગમન.

કર્યાં તેં કર્મ કાળાં ને હવે પસ્તાય તું શાને?
 પડ્યો તું મર્ણના મોજે હવે મુંઝાય તું શાને?
 જગતમાં ઝહેર તેં વાવ્યું, સુઝ્યું ના તે સમે સાફ,
 કુકૃત્યોની જપી માળા, હવે પસ્તાય તું શાને?
 લુટ્યાં કંગાલનાં સુખો, દુઃખો તેં રંકને આપ્યાં,
 ઘણાને જનથી માર્યા, હવે મુંઝાય તું શાને?
 ઠગ્યા કે મીત્રને પ્રીતે, બનાવ્યા ભ્રમ ભીખારી,
 જીગર છેદ્યાં ઘણાનાં ને, હવે પસ્તાય તું શાને?
 બિચારી ભોળી બાળાને, ફસાવી લાલસી જાળે,
 તજવ્યો ધર્મ ત્હોનો ને, હવે મુંઝાય તું શાને?
 ગૌઓને કતલખાનામાં, કપાવા કારણે વેચી,
 કમાણી એ ગ્રહી પ્રીતે, હવે પસ્તાય તું શાને?
 તજી કીરતારની માળા; પીધા તેં પાપના ખ્યાલા;
 રચીને પાપનાં પંથો, હવે મુંઝાય તું શાને?
 કહે વિઠ્ઠલ અરે ભુંડા, કર્યાં કૃત્યો તેં આ કુડાં,
 છુપી શિક્ષા તને છેદે, હવે પસ્તાય તું શાને?

મહુપાંખિ.

સત્ય સિદ્ધિ.

ગઝલ કવાલી.

લલકતી આગમાં નાંખો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું,
 પીડા આપો ગળું ચાંપો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 તમારા જુદમની ખેડી, તણી દરકાર ના-કરશું,
 અસિ મારો હૃદય ફાડો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 સુખો છોડી સકળ પ્રિતે, જીવન દુઃખે મઢી-દર્શનું,
 પીવાડો જહેરના ખ્યાલા, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 સુશોભિત મહેલને છોડી, જીવન ભંર ઝુંપડે-કરશું,
 લુંટી લ્યો દ્રવ્યને મહેલો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 ક્રુધા તૃષ્ણા તણાં દર્દો, તણી દરકાર ના-કરશું,
 ગળાં રેસો હુમારાં તો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 પ્રિયા પરીવારને ત્યાગી, ભલે વ્યોગી બની-ફરશું,
 ભટકશું ભિક્ષુ થઈ ભવમાં, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 હુમારો નેક પલટે તો, હુમો દુન્યા તજી-દર્શનું,
 શીરે તલવાર મારો તો, છતાં ના સત્યથી-ફરશું.
 વઢે વિકૃલ સકળ બન્ધુ, જગતમાં સત્યપર-કરશું,
 ગ્રહીને સત્યની નૌકા, સકળ ભવ સત્યથી-તરશું.

મધુપંખિ.

સ્વાર્થી સ્નેહી.

ગઝલ.

અરે! ઓ પુષ્પના ભોગી, હવે તું જાય છે શાને?
તજ આ સ્નેહની કચારી, અભાગી થાય તું શાને?
કરી તેં પુષ્પની વાડી, કચારી કંટકે બાંધી.
ખીલાવીને અરે! ખુની, હવે તું જાય છે શાને?
કળી કોમળ હતી ત્યારે, નીહાળી તું શું શું કરતો.
ખિલેલા પુષ્પને છોડી, હવે તું જાય છે શાને?
ધીમે આવી ધરી પ્રિતે, અરે! રે ડંખ દેતો તો.
હુંટી મુજ પ્રેમ તંતુને, હવે તું જાય છે શાને?
શરમ મેં સંકટે છોડી, કળી તુજ કારણે ખોલી.
ઉંડી આશા કચેડીને, હવે તું જાય છે શાને?
હતી તૃષ્ણા તને ત્યારે, દિવાનો થૈ અહીં કરતો.
હુંટીને સ્વાર્થના સ્નેહી, હવે તું જાય છે શાને?
તું મહારા સ્નેહને યાચી, ફરે ઉદાસ તું સાથી?
હુલાવી ડંખના દર્દે, હવે તું જાય છે શાને?
અરે! પ્રેમી અરે! ખ્યાસી, હવે મુંઝાય તું શાને?
ઘણું કહેવું નથી થેલા, હવે તું જાય છે શાને?

વિરહી કોયલનો કલ્લોલ.

ગઝલ સોરઠી.

કોયલ કલોલે	વૃક્ષપર,	પીયુ! પીયુ! કહી પુકારતી.
શીતળ સમિરથી	થરથરી,	પતિ દેવને સંભારતી.
આ વૃક્ષથી તે	વૃક્ષપર,	ઘડીએ ઘડી દોડી જતી.
અરે શુન્ય સ્થળ વીકાશીએ,		પીયુ! પીયુ! કહી પુકારતી.
વિરહથી બની એ બાવરી,		ચામેર કંઠ સુણાવતી.
નાંખી નિઃસાસા પ્રેમના,		પીયુ! પીયુ! કહી પુકારતી.
સંધ્યા સમય થાશે હવે,		રવિ વ્યોમ સ્થળ છોડી જશે.
વાયુ વહી અરે! વૃક્ષને,		થરકાવશે કં પા વ શે .
રેણી સજી શૃંગારરે!		ભિન્ન ભિન્ન રૂપ દીપાવશે.
વ્યોમે ચઢી કે વાદળાં,		અરે દોડશે ભેગાં થશે.
ખિલશે નવેલી ચાંદની,		રૂપ ચીન્હ નયન ફિરાવશે.
પળમાં છુપી પળમાં ખિલી,		શશી નાથને સમજાવશે.
શણુશણુ થશે રજનિ અરે!		ભયભીત ભૂમી લાગશે.
ને નાચિકો નિવાસમાં,		નિદ્રા તણે શણે થશે.
એવે સમે મમ અંતરે,		સ્નેહ વેદના કેહવી થશે.
આ બાવરી ખેડાલના,		પતિ દેવ કયાં છુપા હશે.
છુપા હશે કોઈ સ્થાનમાં,		આ દાસીને આવી મળો.
દુલતા હૃદયને દાન દઈ,		આ દાસીને દીપાવશે.

મધુપંખિ.

પ્રેમ વ્યોગી.

ગઝલ.

વિહંગો વૃક્ષપર ઝેસી, અરે નયનો મીચાવો છો;
પ્રિયા વ્યોગે પીડાઉં હું, તમે આનંદ થાવો છો.

ઉઠો આ વૃક્ષ છોડીને, પ્રિયાની શોધ લાવોને;
તમારી પાંખની પ્રીતી, મને આજે બતાવોને.

વહે છે અશ્રુની ધારા, પ્રિયાને કો સુણાવોને;
જવો આ પ્રેમ પંખીનો, કોઈ પેગામ લાવોને;

બળે છે આગ અંતરમાં, પ્રિયાને કો સુણાવોને.
પ્રિયાના પ્રેમી હૈયાનો, કોઈ પેગામ લાવોને;

પિધા છે ઝહેરના ખ્યાલા, પ્રિયાને કો સુણાવોને.
દવા એ દર્દની ક્યાં છે, કોઈ પેગામ લાવોને;

જવો જલદી જવો જલદી, મને બળતો બચાવોને.
અમિની પ્રેમ કયારીનો, કોઈ પેગામ લાવોને.

લલકતી આગ અંતરની, અરે! રે કો બુઝાવોને;
દયા લાવી દિવાનાનો, કોઈ પેગામ લાવોને.

મધુપંખિ.

કદરનો કસાઈ.

ગ. ઝ. ન.

વફાદારી કરે તે'ને, કદર આ'વી બતાવો છો !
 નમે તમને તમો તે'ને, જમીન માંહે દબાવો છો !
 કમાઈ રંકની ખેંચી, તમો ધનવાન થાઓ છો !
 દુભાવી રંકનાં હૈયાં કદર આ'વી બતાવો છો !
 હુંટી હથીયાર રંકોનાં, શીરે છુરી ચલાવો છો.
 ગળાં રેંહશી ગરીબોનાં, કદર આ'વી બતાવો છો !
 ગ ઘે ડાં ને સુવર્ણોનાં, ખીછાનાપર સુવાડો છો.
 કરોછો કતલ ઘોડાને, કદર આ'વી બતાવો છો !
 કકળતા કાગને પાળી, નકામા કાં પઢાવો છો.
 મરોડી પાંખ પોપટની, કદર આ'વી બતાવો છો !
 વિષારી સર્પને પાળી, પૈય પ્રિતે પીવાડો છો.
 ભુખ્યા ગૌ બાળને રાખી, કદર આ'વી બતાવો છો !
 હુંટીને હંસનાં મોતી, તૃણ ચારો નખાવો છો.
 ચરે શાને મરે છે તે, કદર આ'વી બતાવો છો !
 ઉડાવી બાગથી બુલબુલ, રૂડાં વૃક્ષો કપાવો છો.
 ચણો ત્યાં ગીધના માળા, કદર આ'વી બતાવો છો !
 કહે વિઠ્ઠલ કદરમાં તો, કદર કરનાર ન્યારો છે.
 જપો નિજ આશરો તે'નો, કદર તે આપનારો છે.

મધુપંખિ.

શેઠ કે શૈતાન.

ગઝલ.

અરે ! એ શેઠજી માહરા, દીલાસો કેંક આપોને,
 હમારા બાળકો પ્રત્યે, હવે કેં રહેમ રાખોને.
 હમારા દુઃખના કીલ્લા, હઠાવવા હાથ આપોને,
 પગારોમાં વધારાનું, જરા કેં લક્ષ આપોને.
 બજારોમાં બધી વસ્તુ પરે, મોંઘાઈ ચાલે છે,
 હમારા બાળકો હમને, રડી નિત્યે પ્રબળે છે.
 હમારાં પેટ પોષણમાં, જીવો તૌફાન ચાલે છે,
 કરજદારો હમારી લાજને, કોરટ ચઢાવે છે.
 તમારા બાપની બેંકો, હમારે નામ કીધી છે,
 તમે છુપી કમાણી કેં, હમોને લાવી દીધી છે.
 અહીં આવી નકામા શીરને, ખાલી દુખાવો છો,
 જવો બીજે સ્થળે જઈને, તમો ઝાઝું કમાવોને.
 અરે ! રે શેઠજી માહરા, તમો આ શું સુણાવો છો,
 બળકા બતાવો છો.
 તમારાં પુર્વના પાપે, તમો દુઃખે દબાયા છો,
 તમારા દુઃખપર બોલો ? હમારા શું ઈબ્તરા છે.
 કહે વિઠ્ઠલ અરે ! ધનવાનમાં પણ એ સુધારો છે,
 અરે એ શેઠ કે શૈતાન, કે જે બુદ્ધિ વિનાનો છે.

મધુપાંખ.

જખમારવા મંડળ ભરે.

હરિગીત છંદ.

૧

જે કોમમાં કૈં ન્યાય કે ધનસાફ ના દૃષ્ટિ પડે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૨

નહિ દાદ કૈં ફરિયાદ કોઈની વાતનાં શ્રવણે ધરે.
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૩

વિદ્યા વીના કૈં બાળકો પીડાય પુસ્તક ના મળે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૪

જોડે કળેડાં લગ્નનાં બાળા ખીચારીઓ રહે;
જખ મારવા તે કોમનાં અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૫

યુવાન અબળા ધર્મ છોડી અન્ય પંથે પરવરે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૬

પરણી પીડાયે બાળીકા સુખ હોયના શ્વસુર ગ્રહે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૭

વિધવા ખીચારીઓ રડે નહિ પેટને પોષણ મળે.
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૮

વાંઠા છુપા બેસી રડે બાળા કુંવારીઓ ફરે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૯

કન્યા તણો વિક્રય કરી એ દામથી ખીસા ભરે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૧૦

તોડે જડેલા લગ્નને પતિ પત્નિને છુટાં કરે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૧૧

બાળે યુવન યુવતીઓ વ્યભીચારણી થંને ફરે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

૧૨

વિઠૂલ વઢે જે કોમમાં આ'વી રૂઢી દૃષ્ટી પડે;
જખ મારવા તે કોમના અધિકારીઓ મંડળ ભરે.

મધુપંખિ.

કન્યાનો કસાઈ,

ગઝલ કવ્વાલી.

પિતાજી દામ લૈ મારા	તમો આનંદ થાવો છો;
જીવન મહાઈ કચેડીને	તમો હર્ષે પુલાવો છો.
કબોડાની કડી જોડી,	તમો ધનવાન થાવો છો;
હુમારી હાય! સુણો તો,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
દલાલોના મીઠા શબ્દે,	તમો ભોળાઈ જાવો છો;
કરાવી કતલ કન્યાને,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
કસાઈઓના છરા જેવા,	રૂપૈયા તો કમાઓ છો;
પ્રભૂ તુલ્યે પીતા થૈને,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
હુમારા સ્વર્ગને તાળું	તમો એવું ચઢાવો છો;
હુમારાં કાળજાં કેરી,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
જગતમાં જીવતી બાળા,	ચીતા માંહે ચણાવો છો;
તમો અન્ધા બની આ તો,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
મુછોપર તાલ મારીને,	લીલામોએ ભરાવો છો;
કમાઓ દામ કન્યાનાં,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
તમારા ધર્મને દ્વારે,	તમો તાળું ચઢાવો છો;
પીડાવી એ રીતે બાળા,	અરે! રે લોહી પીવો છો.
અરે! આ કોમના નેતા,	તમો આંખો ઉઘાડો ને;
વઢે વિઠૂલ કસાઈઓથી,	એ બાળાને બચાવોને.

સનમ ઘેલો.

ગઝલ.

ચઢીને પ્રેમ હિંડોળે, મને બંસી બજાવવા દે;
 અહા માશુકના હસ્તે, બનેલું પાન ખાવા દે.
 સુંવાળી સેજની શોભા મને જઈને શોભાવા દે;
 ગળે ગુંજ પરસ્પર સ્નેહના નયનો મીલાવા દે.
 અધર રસ પ્રેમથી પીને, મને ગુલતાન થાવા દે;
 સનમને છાતીએ દાબી, મનોવૃત્તિ સમાવા દે.
 ગઝલને લૈરવી તેહની, સુકંઠે ગાન ગાવા દે;
 અહા-હા નાજને નખરાં, તણાં નયનો મીલાવા દે.
 અડો અડ નયન રાખીને, ઉમળકાને વધાવા દે;
 જીગર સાથે જડી પ્રિતે, હૃદય હર્શે પુલાવા દે.
 કહે વિફલ સનમ ઘેલા, સનમ બાજી ઉઠાવી દે;
 સનમના સ્નેહની માળા, છુપાવી દે છુપાવી દે.
 સનમ તુહને ન માને ને, સનમપર તું મરે શાને;
 સનમ ખ્યારી સનમ જંખી, સનમ પંથે ફરે શાને.
 સનમ કાજે શરમ ત્યાગી, શીરો ત્યાગ્યા સનમ શસ્ત્રે;
 રહે લાખો સનમ ભોગી, સનમ પોથી છુપાવી દે.

મધુપંખિ.

કુંકર વિલાસ.

ગઝલ.

અરે ઓ નાર નખરાળી, વમળપર તું ચઢાવે છે;
 લુંટી ધન માલ કે કોના, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 કહે વાહલા વળી ખ્યારા, હૃદયની થાય તું માળા;
 ગુંથી એ પ્રેમ દોરીથી, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 બનાવે મુખને શાણા, ભમે કે ભોગી દિવાના;
 વિષય વામાં રમાડીને, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 પ્રપંચે પ્રેમને બાંધી, લુંટે સૌ સ્નેહની બાજી;
 ભભાવી પ્રેમ નયનોથી, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 તબાવે ધર્મની માળા, ભુલાવે ભાન નખરામાં;
 બતાવી સ્વર્ગની આશા, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 પીવાડી પ્રેમની ખ્યાલી, હૃદય ભોળું જણાવે છે;
 પછી એ પ્રેમ પંખિને, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 ગળે ગુંજી રમી રંગે, ઉંડી આશા બતાવે છે;
 પછી એ પ્રેમ તોડીને, હવામાં તું ઉડાવે છે.
 કથે વિઠુંલ અરે એનારીઓ, નયને નચાવે છે;
 ઉડવી પ્રેમ દોરીથી, હવા માહે કપાવે છે.

મધુપંખિ.

આ તે નારી કે મોટર ગાડો.

કોરસ—ઘંઘલીશ.

કળીયુગ તણો સુધારો	દુનિયામાં એ વહેવાર
પુરૂષ બન્યા ખટારા.	થે સ્ત્રી મોટર કાર્ટ—કળીં
પુરૂષ ભલે કમાવે,	મોટર ખેત્રી આ ખય
પુરૂષ ખટારો જુનો,	મોટર ખેત્રે ત્યાં જાય—કળીં
શણગાર સજે રૂપાંગા,	નખરાળી એહની ચાલ
પુરૂષ પછાડી ચાલે,	તેહના નીરખો ખેહાલ—કળીં
ફેશનમાં ફાશ પુલેલી,	બહુ હોય તેની સાહેલી
કરે વાત શરમ સૌ મે'લી,	ફેશનમાં એ વહેવાર—કળીં
સાડી પર ખીનો મારી,	પાવડરથી થઈ રૂપાળી
પમ શુભ ચર્ચામાં ઘાલી,	જેમ મોટર ટાયરવાલી—કળીં
સૌ વાત કરે નખરાળી,	આશકને મળવા ચાલી
એ પ્રેમ ભરેલી ખ્યાલી,	હાથે પાકીટ તો ઝાલી—કળીં
સંસાર સુધારક શાણી,	પુરૂષ ભરે ઘર પાણી
ફેશનથી થે એ રાણી,	નીરખો ફેશનનાં હાલ—કળીં
ભોળાય ગયા કે શાણા,	એ ફેશનનાં નખરામાં
ખરચે એ પર કે નાણાં,	પણ અંતે એજ ફસાણા—કળીં
કહે વિઠ્ઠલ વાત વીચારી,	એ સ્ત્રી મોટર ગાડી
પૈસાપર પાળી મારી,	એ હાલ કરે ભીખારી—કળીં

મધુપંખિ.

સ્ત્રીના અવગુણ.

છપા.

શિયળને નહિ સાચવે,	નહિ ધર્મનું જ્ઞાન;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
પતિ પુજન સમજે નહિ,	નહિ દેવળનું જ્ઞાન;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
પર પુરૂષના સ્નેહની,	આશા જે ધરનાર;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
ભુંડું બોલે બોલમાં,	અંગ તણું અભિમાન.
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
બાળક પર પ્રિતી નહિ,	નિશદ્દિન કુર સ્વભાવ;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
પતિ પત્નિના સ્નેહમાં,	વિદ્ધ સદા કરનાર;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
પતિને દુઃખ દિયે અતિ,	નિર્જો શત્રુ સમાન;
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
લાલચથી લપટી અને,	ભમતી ભ્રમર સમાન.
એ નારીને જાણવી,	નર્ક તણી છે ખાણ.
એવા અવગુણ ત્યાગીને,	સત્ય ગ્રહે સતિ નાર;
વિઠ્ઠલ વાણી ઉચરે,	ધન્ય ધન્ય સતિનાર.

મધુપંખિ.

અબળાની અંધ યુવાની.

ગઝલ—હરીગીત.

યુવાની આંધળી થઈ તું અરે! અવળું બતાવે કાં?
 ચઢાવી પ્રેમ હિંડોળે અરે! લવમાં લમાવે કાં?
 પતિની પ્રેમમાળા તું અરે! તોડી નખાવે કાં?
 અધમ પંથે જવા માટે અરે! રે તું લમાવે કાં?
 ઉરે તું કામના લડકા અરે! આજે ઝળાવે કાં?
 સ્વર્ગના પંથપર ઝહેરી અરે! કંટક નખાવે કાં?
 મતિની માન્ય માળા તું અરે! છોડી નખાવે કાં?
 શરિરના બાગની શોભા અરે! રે 'તું' હુંટાવે કાં?
 સતિવૃતથી ચણ્યા દુર્ગો અરે! તોડી નખાવે કાં?
 શિયળની સત્ય રક્ષાને અરે! રે તું તળાવે કાં?
 કહી તું ઝહેરને અમૃત અરે! પ્રીતે પીવાડે કાં?
 ખીતા બ્રાતા તણી લજ્જા અરે! રે તું ડુબાવે કાં?
 સતિના ધર્મની પોથી અરે! ફાડી નખાવે કાં?
 અમર દીપક બુઝાવીને અરે! લવમાં લમાવે કાં?
 નયનમાં કામના દુતો અરે! રે તું નચાવે કાં?
 વ્યભિચારણુ થવાને તું અરે! સંદેશ લાવે કાં?

જવા આશક તણા દ્વારે સરળ પંથો બતાવે કાં?
 કહે અબળા બધા લોકો મને સખળા બનાવે કાં?
 નયનથી ધર્મને ખેંચી, છુપા પડદા ઉઠાવે કાં?
 અમુલ્યો અંગના અવ્યો, પીશાયોને બતાવે કાં?
 વ્યભીચારણ થવાને તું, ઉંડી આશા બતાવે કાં?
 નચાવી નર્કના પંથે, પછી શિક્ષા અપાવે કાં?

કહે વિઠ્ઠલ અરે બહેનો,

યુવાનીપર ન કોધી થા.

યુવાનીની અમર કીર્તિ

કચેડી તું મુંઝાયે શાં.

યુવાનીમાં અમર કિલ્લા

ચણી આ વિશ્વનું ફળ ખા

સતિના ધર્મની પોથી

ઘડી કીરતાર પાસે બા.

મધુપાંખ.

અનંગ બાણ.

નારાયણ છંદ.

અનંગ અંગમાં ભરાય કે મતિ મનુશ્યની,
 અપંગ થઈ લાન ભુલી અનંગ પંથે જાય છે.
 કચેડી કુળ ધર્મને ન બહેન માતૃને નિહાળે.
 અનંગ અન્ધ પાપી આ'વા કર્મમાં પુલાય છે.
 કળે ન કામીને અરે! અનંગના ઉમંગમાં,
 ન મીત્ર ભાતૃ સ્નેહીઓની ભાર્યાની સગાઈને.
 છકે ઘણીક કામની અનંગ બાણથી કરી,
 ભમે રમે ભુંડું ભણિ અનંગથી પુલાઈને.
 નચેલ નયને ખોલતી ઉરે અનંગ આગથી,
 ન તાત ભ્રાતને જીવે અનંગથી પીડાઈને.
 ખણે ધરા ઉમંગથી અનંગ ઉરમાં ભમે,
 કરે વીચાર કામનો અનંગથી ભમાઈને.
 વહે મધુર પંખિડો અનંગીને ઉમંગથી,
 જરા વીચાર અન્ધ તું અનંગ જર કામને.
 છકી છકેલ તું ફરે અનંગથી વિભૂ ભુલી.
 પછાડી પાપ તાપથી અનંગીઓ પીડાઈ તે.

મધુપંખિ.

પત્ર

સુષ બંધુઓ,

હુમારી આ કાવ્યમાળા, જથ્થાબંધ ખરીદનારને અને ખહારગામના એજંટોને હુમો તરફથી સાડું કમીશન આપવામાં આવશે.

વિશેષ ખુલાસા માટે મળો યા ટીકીટ ખીડી હુમારા નીચે જણાવેલા સ્થળે પત્ર વ્યવહાર કરો.

હુમારી બુક છુટક મંગાવનારે બુકની કીંમત સાથે પોષ્ટ ચાર્જની ટીકીટ ખીડી મંગાવવી.

વી. પી. કરવામાં આવશે નહિ.

વિ. આર. ગજજર,

ઠે. બોમ્બે

ઘર નં. ૨૬/૩૦ મતાર પાખડી રોડ,

દ્રામ ટરમીનસ, મજગામ, પોષ્ટ નં. ૧૦.

લક્ષ્મી આર્ટ પ્રિન્ટીંગ વર્ક્સ સાંકળી સ્ટ્રીટ-ભાયખલા મુંબઈ, વામન રા. માસ્તરે છાપી અને વિઠ્ઠલદાસ રતનશી ગજજર મુંબઈ મજગામ દ્રામ ટરમીનસ ઘર નં. ૨૬-૩૦ પહેલે માળેથી પ્રગટ થઈ છે.

સ્નેહ ઘેલી રાધા

ઘેલી કરી છે કહાંન તે, આ અંસરીના નાદથી.
 વિંધાઇછું સ્નેહના અનંગે, કૃષ્ણ તારા બાણથી
 તુજ અધર પરથી અંસરી, ભીન્ન ભિન્ન નાદ સુણાવતી,
 મુજ ઉરજ સ્થળમાં અંસરી, મન્દ મન્દ ભાવ નચાવતી.

મધુ પંખિ

સૂચીપત્ર

મધુપંખિની દ્વિતીય આકાંક્ષા

છપાય છે. છપાય છે. છપાય છે.

સુંદર ચિત્રો અને રહસ્યમય ગઝલોથી
ભરપૂર હરિગીતમય ગુંથાયેલ કથા

હિંદનાં હથીયાર

અને

દુષ્કાળનો દૈત્ય

નામે

દેશ સેવાથી ભરપૂર વીરતા પ્રગટ કરનાર
દેશોન્નતિમય ગુંથાયેલ વાર્તા
થોડા વખતમાં બહાર પડશે

પ્રયોજક:-વિ. આર. મધુપંખિ.

